

הכי איפשר דהוי שבר מפני מצות טורח העמדה אי נמי איפשר דאית ביה קבלה ולא ידעי' מה:

רב האי' ז"ל

סי' קיב ושאלתם הני לחמיות שאופין הגוים הדגים בפת ועבר עליהן איסורא דבשולא מהו לשנות בהו לבתר ולמעבד להו ישראל בישולא אחרת הכי חזיק דמל' דא לא בעי למשאל דהא כיון דעבר עלייהו איסורא אפי' עובר בכל מימות שבעולס ועבדי להו כל שטוין וכל בשולין דעלמא לא נפקי מאיסורא לעלמין וודאי מעוות לא יוכל לתקן:

סי' קיג ושאלתם בקדושא דבי שמי בשתייה או לשום על גבי העין לא שמענו מי שמשים את כוס הקדוש בליל שבת על גבי עיניו אלא בשתייה ודאי:

סי' קיד ושאלתם על ענין קדוש והבדלה בנ"ה בין דאיכא אורחים דאכלי תמן בין דליכא מקדשין ומבדילין בבית הכנסת דבעי' זכרהו על היין דילמא איכא איניש דלא שכיח ליה חמרא ונפיק בקדושא דבית הכנסת ואבדלתא ואע"ג דאמרינן אין קדוש אלא במקום סעודה שעת הדחק שאני ונפיק בההוא קדושא אי שוי רעותא למיפק ביה:

סי' קטו ושאלתם שיש מי שמברך ביום בורא פרי הגפן ומקדש השבת הוא דרך שטות ובורות ולא נפקי ידי חובתייהו ולא עוד אלא שחייבין מלקות בשביל לא תשא שמברכין ברכה שאינה לריבה וגם מפסיקין בין ברכה לשתייה:

סי' קטז ושאלתם מי שקדש לאשה ביום וזא אלא אשים שיודעים לקדש אינו רשאי לקד' להם:

ועוד לרב האי' ז"ל

כך היו הראשונים נוהגין לענין קדוש היו מחזירין ועורמים הרבה להביא יין שראוי לברך בורא פרי הגפן והיה אלס מצוה שראוי לחזר אחריה ואם אין להם היו מקדשין אריפתא בשבתות ובימים טובים חוץ מלילי הפסח לפי ששנינו לא יפחתו לו מל' כוסות של יין ואפי' מן התמחוי והיו רואין לקדש על הפת יותר ממני שבר שמברכין עליהם שהכל ואמרי רבן קאזי ז"ל פי' נר חנוכה וקידוש היום פרסומי ניסא עדיף דמיזן לנר ולא לחמרא לקידוש דאיפשר לקדוש אריפתא:

סי' קיז ושאלתם בענין ד' כוסות של פסח דאם אינו מולא יין בכמה פרסאות או שהיה בל בספינה ואין לו תקנה כל עיקר להביא יין ישרה עגבים או

סי' קז ושאלתם מרמא לישראל להסתרפ מנוי בייחוד אם אין ישראל רואה במרמא של חספורת מותר מפני שלא חיקנו הגוי ומ"מ אסור לישראל לראות במרמא משום ולא ילכש גבר שמלת אשה ומה שהתירו לביתר לראות במרמא דוקא מפני שהן זקוקין למלכות הא לאחריני אסיר והא דפרק השואל דחק אין רואין במרמא בשבת פרשו בגמ' במרמא של מתכת משום שלא ישאיר ימין בשבת דמשמע ה"מ באשה אבל באיש אפי' בחול נמי אסור ובידשמי ב' במה אשה משמע דאסיר בשבת מפני שפעמים אשה מולאת יומא לבנה וחולסה פי' לפי שגורם זה לירי חויב חטאת והאי אפי' בחול אסור מפני שאינו דרך כבוד:

סי' קח ושאלתם חולה שאין יכול להחפיל יקר' ק"ש ויחפיל אפי' מיתוב ואם כבד עליו החולי הוא ומשמשי פטורים דגמרינן לה מסוכה דחול' ומשמשי דין פ"ט מנעטר הוא פטור משמשי חייבין:

סי' קט ושאלתם ערב שבת שהיה מעוק והדליקו נר של שבת ואח"כ זרחה חמה אם כבד הגרוע מותר להדליקו ומותר להוסיף בהן עד שקיעת החמה ואם לא כבד אינו צריך לכבוח ולהדליקן שהגרוע אין אסורים את השבת ואין מחזירין וכן מותר לעשו' מלאכה אחרת עד שקיעת החמה:

סי' קי ושאלתם הא דאמור רבן נטל ידיו לא יקדש בקדושא רבה אייתמר או בכל קידוש אייתמר ואם תמלא לומר בקדושא רבה אייתמר טעמא מאי קד ראינו שבקדושא דבי שמי וטעמא מאי הכי קאמרינן אמר רב ברוחא אמר רב נטל ידיו לא יקדש על היין אלא על הפח מאי טעמא יין אין צריך נטילת ידים כדאמור ר"ל כל הנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח ופת הוא דטעונה נטילת ידים וכיון שנטל ידיו עקר דעתו מן היין ושם דעתו על הפח לפי' אם נטל ידיו לא יקד' על היין אלא על הפח וכן אמר רב אדא בר אבהו אמר רב אמר לו רב יצחק בר שמואל אכתי לא נח נפשיה דרב שכתחינהו לשמעתיה מירי בנטל ידיו ולא נטל חליא מלתא בין נטל בין לא נטל קדוש על היין ועל הפח רשות הוא וחי' סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב כו':

סי' קיא ושאלתם מחבשי ליה לאיניש למיקס בבי כשתא עד דמקדש שליחא דנבורא ועד דאמר מקדש השבת לא ליחוב משום דמעלי לברוכי והרב ברג' לוי כתב אחר ק חזק מיתמר דא בשבוע' לרבוותא ולא מסיימי דא משום דמעלי לברוכי והכי רבן דנחבו

שערי תשובה

יב

ופי' הדבר הזה כי העת שספק חשכה ספק לא חשכה אין מעשרין את הודאי וכל מה שהגיעה עונה זאת לא עשר הרי נקבע מוקלה כל השבת כולה וחק מפנין חרומה ודאי אבל לא את הטבל ולא את מעשר ראשון שלא יטלה חרומתו ולא את מעשר שני והקדש שלא יפדו ואין אדם צרי' לקבוע בלבבו על אותה החבואה שהיא מוקלה אלא הגעת העולה שהיא בלבבו של אדם ספק קובעת אותה למוקלה ואין אדם צרי' לבדוק ולחקור כך מעת שרואה אדם ספק חשכה ספק לא חשכה הרי נקבעת שבת לקידוש ואין צרי' לחקור מן הגנות או מראשי דקלים ההגיע עת הקידוש במה שאמר לו לרב הממונה לבדוק להם כדי שיפסיקו לקידוש ויכינו את השלחן אלא מעת שנראית להם כי כבר נקבעה שבת והוקלה הטבל ונחסייבו להפסיק ומביאין את השלחן לקידוש ומה שמלאחס בחלמוד ארץ ישראל בענין שמועה זו אין אנו יודעים מה הוא אלא מה דמירנא בפירושה הגדול לכס וסיפא דשמעתא סבור מיהא כי היכי דקבעא לקידוש קבעא להבדלה כי הלכה פסוקה היא כשם שמפסיקין לקידוש כך מפסיקין להבדלה אמר להו רב עמרם הכי אמר רב לקידוש קובעת להבדלה אינה קובעת ולא אמרן אלא לאפסוקי אבל לאחסולי קבעא והכי מפרשי רבן לאפסוקי דלא מסלקי' שולחן ולהפסיק מלטעום כלום שאין אנו חייבין בשעה שספק חשכה ספק לא חשכה אבל להחטיל בסעודה אין מחטילין אלא בחר דנפיק יומא ומבדיל וכן אמר' שאינה קובעת להפסיק ולא מחייב לאפסוקי ה"מ לאכילה אבל לשחייה מפסיק לשחייה נמי לא אמרן דמפסיק אלא חמרא ושכרא אבל מיא לא מפסיק:

והגביר ז"ל אמר ולי אית מדרבנן דאמרי הא דאמר רבן לעזרין אכילה דלא מפסיק היכא דאחטיל בשבת קודם ספק חשכה ספק לא חשכה אם לא גמר מן חשכה פורש מפה ומבדיל ואיכא לאקשווי' היאך תאמר שאין מחטילין באכילה מספק חשכה וספק לא חשכה והא אק תן אם אין לו אלא כוס אחד מניחו עד לאחר המזון ומשגשג כלן לאחריו דאלמא אובלין אפי' משחשכה אפילו במזגא שבת דהא שבת יום גדול קרינן ליה ואפילו עד זמן הבדלה הוא יום גדול ולפי' אפי' משחשכה ופירוק קושי' כדאמרי החס אין לו שאני הכא נמי אין לו שאני:

רב האי ז"ל

סי' קך' ושאלתם אם נכנס ש"ך לבית הכנסת ומלא לבור שמחפליין כבר חפלה של לחש והוא צריך

למוקים במים ויעשה מהם ד' כוסות שכן אמרו חכמים יין למוקים לא יביא ואם הביא כשר וכיון דלקרבן אם הביא כשר לקידוש ולהבדלה כשר לנחמלה במקו' שאי אפשר להביא יין דהא בלילי פסחים אין חומרי' הגדה על הפת ע"ל ק' כחב הגג"ד ז"ל וכך כחב רב עמרם ז"ל: סי' קיח' ורבנו האי ז"ל אמר בשעה שאין יין וצריכים לקדש על הפת מצרכין על הפת חלה ואחר כך על היסוד ומי שהפ' גורמת לקדושה שתאמר ואין מקדשין על הפת אלא במקום שאין היין כלל:

עוד לו ז"ל

סי' קיט' ושאלתם הא דגרסי' בפ' ע"פ רב חנינא בר שלמיה ותלמידי דרב הו' יחזי בסעודתא ואי קאי עליהו רב הממונה סבא אמרי ליה חי חי נגה וקדי' יומא ניפסוק וניקבעא לשבחה אמר להו לא צריכיתו שבחה הוא קבעא אנפשי' דהתם אמר רב כשם שהשבת קובעת למעשר כך קובעת לקידוש ילמדנו אדונינו אלא אמר רב שמועה זו וכו' אך פירושא ואם שמינו בחלמוד ארץ ישראל ביאור כמעט ולהחבר לנו ויש כמו זאת במקומו' אחרים באומר שמועה מפי חכם ואין אנו מוציין אותה כגון הא דאמרי' בפ' גט פשוט מסייע ליה לחוקיה דאמר חוקיה מלאהו בקרובים כשר'.

והשיב אל יקשה בעיניכם כי הרבה בלא מנין יש בחלמוד שמועות שאלתם בחוק מעשים וגופה דשמעתין לא נאמרה בדוכתא אחריתי דומין דהדרין ואמרין גופא והו' בה דומין דשבק לה ומן ההוא דוכתא בלמוד גמרי' לה ולא צריכיתו לאשמושה בדוכתא אחריתי ויותר על כן משניות וברייתות דאמרין ח"ר ותיא' ולא ידעין היכא אמרין דלאו כולהו מכילתא משנין להון וקאמרי' איפשר מילתא ולא אהדר ליה ואהדר ליה במילתא אחריתי והכא הא שמעתא דאמר' רב הממונה סבא דהא הוא דוכתא ולכן הוצרך מעשה זה כדי שתאמר בו שמוע' זו ולמיקבעה בגמ' ואנו צנעוריו כך הגיע אלינו בעבור שהיה שמעתא באלו מילות דאסור ורב ספרא דאדכרי' מאי דחקן אלמנה מוכרת שלא בצ"ד ואמר ליה ר' אבא לרב ספרא ולא איתמר עלה אמר רב יוסף אמר רב נחמן אין צריכה לב"ד מומחין אבל צרי' לב"ד הדיוט' שמראין דברים הללו דאיתמר עלה בדוכתא ובדוכתא ליכא מידי והכא בלמוד היא דאיתמר עלה וכמה תמהו מוחא עד שראינו רוב התלמידים כך הוא וישר בעינינו והא שמעתא דרב דאחאן עלה מיהא אנו למדנו כשם שבת קובעת מוקלה למעשר כך קובעת שבת לקידוש

רחמים שלהם וסודותיהם ורחים והתרים שאי אפשר לכל אדם אלא מי שיש לו מדות המסורות בידינו ואפי' ראשי פרקים וכו' שפרטיהם כי על דבר זה ועל שהוא למטה ממנו ממעשה מרכבה אחר חכמים ז"ל אמר רב חייה אין מורסין ראשי פרקים אלא לאב ד' והוא שלבו דואב בקרבו ובדברים שלמטה מכל אלו אמר ר' אחי אין מוסרין סתרו חורה אלא ליעד חכם חרשים ונבון לחש ובלשם לוחשין בו וכללות נוחשין לו והוא מבין בהם ומן השמים מראין אותו בסתרי לבו דאמ' במדרש ונבון לחש זה המבין דבר מחוד' דבר לחש זה שראוי למסור לו סתרי חורה שיתנו בלשם ולכן היו מוסרין חכמים אחד לחברו הכרח פנים וסדרי שרטוטין שמקצתן אומרין בזה ספר תולדות אדם ומקצתן בסדר פסוק שלאחריו זכר ונקבה בראש לפי שאין מוסרין סתרים ורחים הללו אלא למי שראויין בו סימנים ראויין לכך: והגדנו זאת לכם שחשובים אדם בלבנו אלא שאי אפשר לנו לפתח' בדברים הללו ואף לא על פה אלא למי שראויין ואחר האספק שנים שלשה שכל ראויין לישיב במקום שאין אדם עובר שם אלא מבקשים אנו עליהם רחמים יחי רצון שכל מי שהוא ראוי מן השמים יאירו את עיניו:

סי' קבג ושאלתם על בת ישראל שנשאת לכהן ומח והינה בת ונשאת הבת לישראל יש בבית כח לאחר שנשאת לישראל להאכיל אותה לתרומה אעפ"י שהיא אינה אוכלת או לא תשובה אעפ"י שהבית אינה אוכלת מאכלת את האם וראינו ממה שאמר המשנה ממזר פוסל ומאכיל כיצד בת ישראל שנשאת לכהן וילדה ממנו בת והלך הבת ונשאת לעבד או לנכרי וילדה הימנו בן הרי הבן זה ממזר היתה אם אמו בת ישראל שנשאת לכהן תאכל בתרומה כ' הרי הבת שהיא בת כהן אם נשאת למי שהוא פסול לה חפסל מן התרומה ואפי' אם לא ילדה וכו' ש' אם ילדה ששניהם פסולים לכהונה ואפי' אם האם שהיא בת ישראל לכהן שהיא אוכלת בתרומה בשביל הארע' ואעפ"י שהוא פסול הרי נתברר שהיא אוכלת בתרומה בשביל זרע פסול:

סי' קבד ושאלתם לענין עירובי חבשילין כחוב למעלה ואכחוב פעם שנית עירובי חבשילין שאם חל יום טוב להיות ע"ש צריך שיקדים מיום חמשי בשבת שהוא ערב י"ט ומטל מעט בשר ללי ומבושל ומבדך בא"ש אקב"ו על מצות עירוב ואומר בהדין עירובא יבא שרי לן למיפא ולבשולי מיומא טבא לשבתא וילניע אותו בשר ולא יאכל אותו עד ליל שבת ולא יבא הבשר פחות מסיח ואם יהיה דג שפיר דמי:

עת שזכרנו לעבור לפני התבה לאלתר אם יתחייב לאחר שיחלל לזכור לחור ולהחלל או נאמר שילא ידי חובתו בחפלת הזכור:

והשיב כך היא חשוכה אין צריך לחור ולהחלל בלשם מפני שכבר ילא ידי חובתו בחפלה שהחלל לזכור אם נחנן בה לאחרים מוילא לעצמו לא כ"ש ואם יש לומר המשמע קולו בחפלתו הרי זה מקטני אמנה כיון שעל ידי הדחק עושה ומפני צורך לזכור אין בזה משום קטני אמנה:

סי' קבא ושאלתם הא דאמור רבן בב"ק דבר זה משום בכחובים כל עוף למיני ישנן וכן אדם לדומה לו ואיני בכחובים הכין הוא אלו דברי בן סירא הן וכחובים היו לפי שהוצרכו רבן לכחוב מדבריו והם כחובים לראיות ולעניינים אבל לא בכחבי הקדש ועוד רגילין רז"ל שאומרי' טעם המקרא שלא בלשון הכחוב כדאמרי' מהיות עוב אל תקרא רע ומקשי' ומי כחי' כי האי גונא ומהדר' כי הוא אל חמט טוב מבעליו וכחיב הכא נמי הולך את חכמים יחכם רב האי ז"ל:

סי' קבב ושאלתם אין דורשין בעריות בשלשה ולא במעשה בראשית בשני' ולא במרכבה ביחי' ובסופאי כל מי שלא חס על כבוד קו ראו לו שלא בל לעולם ור' ישמעאל אמר כמה שיעורו של יוצרני שהוא מנוסה מכל הבריות וכו' והחיל בפרקיו מספר ופורש בכלל ופרט וקרא שמות כהדס שקורא שמות לאיברי חבירו:

ועוד אמר רבי ישמעאל כשבאחי והריתי הדברים לפני ר' עקיבא אמר לי כל מי שהוא יודע שיעורו של יוצרנו מובטח לו שהוא בן העולם הבא כו' עד ובלבד שיהא שונה אותה במשנתה בכל יום והחיל אומר קומחי כך וכך ודבר זה הוצרכני לידע אם רבי ישמעאל שמע מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני או לא ואיכא למימר דמדעתו קאמר והתן כל מי שלא חס על כבוד קו כו' יבאר לנו אדוננו באר היטב:

רבנו שרירא ז"ל ורבנו האי ז"ל השיבו ואמרו אי איפשר לברר לכם דבר זה באר היטב אלא כללי בעלמא כי ח"ו שר' ישמעאל אמר דברים הללו מדעתו ומאין באין דברים הללו מדעתו של אדם ועוד שיוצרו מרוחם ומעולה ח"ו מהיות לו איברים ומדות כפשוטן מדה לאורך ורוחב בשיעור קטן או גדול אבל השיעור והמדה היתה קבלה ידועה וחחומה על השגת בני אדם כי אין לומר במופלא ובמכוסה יותר כי אין דמות יערוך לו אלא הם דברי חכמים שיש לפניהם טעמים גדולים גבוהים מכל הרי הררים ונפלאים מאד והללו

שאל שמענו דחולב הוא חייב משום מפרק דאמר לעמן יונק מפרק כללית יד הוא טעמא דיונק הוא דמפרק כללית יד הא חולב בידו מפרק גמור הוא ומחך שמלכא חולב נפש ב"ט בדברי' שאפשר לעשות מערב י"ט שריח חולב נמי בתוך האוכל ואע"ג דהוא מלאכה וחולב לחך הקערה והיא מלאכה משקין לא הותרה ב"ט כ"ש המגבן דהיא מלאכה אסורה וחזק בפי' דילן כלשו' הזה מודה היה רבי יאודה לחכמי' בוחים וענבים כיון דבני סמיטה נינהו יחיב דעמיה עלייהו והו' מוקצין ואסורי' ולא הכי הוא דאי משו' מוקצא הוא פירות גופיהו ליחסור אלא היינו טעמא דהיולא מהן אסור משו' דכי יחיב דעמיה למשקין ידיהו לחסובי' אחשבינהו ונפקי' להו מחזור אול' לתורת משקין והו' להו מולד ואסירי' וטעמא דמולד דאסיר משום פירות הגשמי' שמה יעלה ויחלש ומשום משקין שבו גורם שמה יסחוט ושאר משקי' דלא יחיב דעמיה עלייהו בתורת חולב הם ולא מולד הם:

סי' קבז ושאלתם הא הוא מעשה דרבי בגאה דהו' מליץ מערחה מאי הו' עבד ומאי הו' חזי רבי בגאה הו' עסיק בציון מערחה כי היכי דליפרסם מקום עוממה דליבדלי' כהני מינה והאי מעשה דליחמר בחלום ראה אותו ולא בתרמית העין:

סי' קבח ושאלתם על ההוא מעשה דרבה בר בר חנה היכא דשקא ארעא ורקייעא מאי פירשם כך הוא כי מלך אלכסמדיא בנה מקום במדבר ועשה בו דמות רקיע וגלגל חחר להראות בו חכמחו וראה אותו רבה בר בר חנה:

סי' קבב ושאלתם מאי מוסיפי' בשבת וא"ל לומר ב"ט פי' מוסיפי' על אהל עראי כגון שהביא מחללת כרוכה מערב שבת ונחמה כשהיא כרוכה על הקורות ופרש ממנה טפח בלבד והניח השאר כחך ממנו לאויר צלילה ולתמר כשזורה עליו השמש מותר למשוך שאר המחללת לסך על עצמו ועל בהמחו מפני חוס השמש האויר והיה ממנה טפח פרוש מערב שבת שהוא שיעור אהל כשפרש השאר אינו עושה אהל עראי לכתחילה אלא מוסיף על אהל עראי הוא תפיר דמי:

סי' קל ושאלתם על האי קרא דכתיב לא תחגודו ולא תשימו קרחה וגו' וכחוב בספר ירמיה לא יספרו להם ולא יתגודו ולא יקרוו להם אלמא הו' עבדי הכי קשו קראי אהדיי' אק לא חזיק דקשו קראי אהדיי' אנו מי קאמר להו התגודו ושימו קרחה דקשיין קראי אהדיי' אלא הכי קאמר אוחס דברי' שהייתם עובדי' עליכם עו' ועושים למחיתם עכשו אי מביא עליכם

סי' קבה עירובי תלחא אס' יהיו שחי שכומה צמח' או יוחר והם אינם משתתפים במתחם אין רשעין להוליא מן הבתים לחצר ולא מן החצר לבתים עד שיערבו מערב שבת הילכך נרי' שיקחו מכל בית מעט קמח ויערבו אותו ולשון אה' הכל ועשין רקיק א' ומלעי' אותו בלחם מן הבתים ומבדך אקב"ו על מלח עירוב ואומר נמי בדין עירובא משתרי לן לטלטל מביחא לדרחא ומדרחא לביחא כ':

סי' קבו ענין עירובי תחומין כגון שהיתה מילה או בית האבל או בית המשתה חך לתחום שבת מטל רקיק אחד של לחם והולך בו ערב שבת או ערב י"ט בתוך למדינה שהוא שרי' בה ויתרחק ממנה עד שלא יסחיר בינו ובין המקום של מלח אלא פחות מאלפים אמה ובלבד שלא ירחיק ממדינתו יותר מאלפים אמה ויית שם העירוב ויאמר שביחתי בכאן שאבוא מחר בכאן ולענין הכי שחם ראה לעשות העירוב משל עצמו ולא יעול מאחר כלום מטל שיעור העירוב ואם הוא שחופי מבואות נרי' שיטול בכדי שיגיע לא' מבני מבוי גרוגרת אס' היו פחות מ"ח ולמעלה יטול שחי סעודות שהם שני שלישי ליתור של קמח במשקל בבלי ואופה אותם ואומר לאדם אחד וזי' בהאי עירובא לכל בני מבוי כי היכי דשחרי לכלהו לטלטולי' בכל מבואה וכיון שנטל אותו אדם אחד זכה בו לכל בני המבוי ולאחר כן מלעי' אותו ויפה וכל זמן שאותו עירוב מלי' מותר לטלטל בכל המבוי ומחלל לחצר ומזכה להם על ידי בנו ובחו הגדולי' וע"י אשתו אבל לא ע"י בנו ובחו הקטנים מפני שיק' כידו וכל העירובין יתק' בהם זכוי ואם נחוסף אדם במבוי חך מלחם שהיו שם בשעת העירוב נרי' לזכות במבוי או ליעול ממנו חלקו ונרי' נמי שידיע לאנשי מבוי תחילה בשעת הכי' ודוקא שהיתה אותה חצר בין שחי מבואות הוא שרץ להודיע לאותו ששוק בה בשעת הכי' אבל אס' לא היה לו פתח אלא במבוי א' א"ל להודיע בעת הכי' לפי שזכין לאדם שלא בפניו ובעירובי' חששין נמי זכה להם שלא מדעתם וכיון שהודיע אותם ב"ט שיערב בשבילם דיו וא"ל להודיעם בשעת הכי' ודקס"ד דהא דאמר רב חסדא מדברי רבי הקדוש נלמוד חולב אדם עו' לחוך הקדרה אבל לא לחוך הקערה דכשבת הוא דלאו הכי מלחא דהא ליכא מאן דשרי' בשבת ודקא אמרנא לא מליץ חולב מבואות מלאכות ולא מן חולדות אשחמם הא דגרסי' בפרק המלעי' החולב והמגבן כו' ואמרי רב חמא בר גדיא אקלע להדרעא בעו מיניה חולב משו' מאי מחייב כ' ומההוא נמי דאבא

לו י"ג

סי' קל"ה ושאלתם ראונו נשבע שלא יחפול בכניסה פלוני ויש לו מקום קרוב ממנה ורצה לסחור אוחו ולפתוח אותו לנכסת מהו שיבט באוחו מקום ויחפול מי אמרי' כיון שבשעת שבוטחו לא היה אוחו מקום צב"כ הכנ מותר לו עשה להחפול בו או דלמא כיון שנפתח לאוחה כנסת נעשה כמותה ואסור לו להחפול בו קד ראינו כי צב"כ כבית דלמא דמי ובבית חק המדר מן הבית אינו אסור אלא מן המשקוף ולפיכך ומקשי' ולחק לא מחיב רב מרי ויאל הכהן מן הבית יכול ילך לביתו ויסגור ח"ל אל פתח הבית יכול יעמוד תחת המשקוף ויסגור ח"ל מן הבית עד כיאל מן הבית כלו כילד עומד בלד המשקוף ומסגיר מנין שאם עמד תחת המשקוף והסגיר או שהלך לביתו והסגיר שסגור מוסגר ח"ל והסגיר את הבית מכל מקום ומפרקי' שאני הכא דאמר קרא מן הבית עד שיאל מן הבית כלו הכא גמי אסור להחפול באוחו בית הכנסת מן המשקוף ולפיכך ואוחו מקום שהוא לו אם ערבו צב"כ ונעשה הפקר לכל הצבור ונקרא בית הכנסת ומי שיבט שם אוח' עליו כי יבט צב"כ הכנ הרי ראונו זה אסור להחפול בו' וא"ל בשעת שבוטחו לא היה אוחו מקום צב"כ כהנ כאשר נחוב בשאלתכם הרי פשו חכמי' כי המדר והנשבע אסור את עלמו בדבר שהוא מחשדש ודבר שלא בא לרשות המדר ולאשר נשבע עליו דחק קונס פירות האלו עלי קונס הן לפי אסור בחילופי' ובגדוליהן שאני אוכל שאני טועם מות' בחלופיהן ובגדוליהן ואמר' עלה צעי רמי בר חמא קונס פירות האלו על פלו' מהו בחלופיהן מי אמרי' גבי ידיה היינו טעמא הואיל ואדם אסור פירות חברו עליו אדם אסור דבר שלא בא לעולם עליו גבי חברו הואיל ואין אדם אסור פירות על חברו אין אדם אסור דבר שלא בא לעולם על חברו או דלמא משום דחלופיהן בגדוליהן דמו לא שגא הוא ולא שגא חברו ואסיקן בחסובה לכתחיל' לא ואי עבר ועבד עבד אלא מיהו מצביא שמעי' שאדם אסור על עלמו דבר שלא בא לעולם או שלא בא לאוחה רשות בקונס ואי אחא לרי' לומר בשבועה ואי אחית לומר דהא שבועה דראובן לא דמיא לקונס פירות הללו עלי ולא דמיא אלא לשאני אוכל שאני טועם דהכי קאמר לא מצליגה החס חסובה דהאי שמוחר בגדוליהן ומאי דלא הוה בשעת שבועה וחקן בדבר שזרשו כלל אבל בדבר שאין זרשו כלל אפילו בגדולי גדוליהן אסורי' דמי ליה מי שאמר איני מחפול צב"כ הכנ הוה שכיין שחכונן לבית ידוע לו באוחה עשה אם הוסיפו עליו נמלא בית אחר אבל אם לא אמר צב"כ הכנ הוה

פורענות דלא מניחו למעבד להו ואין כאן קטיוא כלל אבל ודאי אי חיבא לאקשויי מהבוא קרא אחרינא חיבא לאקשויי קרתי וגוי על בני חטוניך וגוי דהכא כתיב לא תמגודדו וכתיב קרתי וגוי ופירוקא דהא דאסור רחמנא גדידה וקרחא על מח הוא דאסור אבל על חי לא אסור והאי קרתי וגוי על החיים הוה דכחוב הרחיבי קרחתך כשר כי גלו ממך:

ועוד לו י"ג

סי' קל"א ושאלתם מי שנשבע שלא לשחוח יין וידוע אצלו שמי שאמר יין הוא של ענבים ושכר הוא של זמזקים מותר לו לשחוח השכר אם לאו וכן מי שנשבע שלא ישחח שכר אם מותר לו לשחוח יין אם אחד מהן נכנס בכלל אחר' כללו של דבר אמרו חכמים דבר ברור הוא בגדרים הלך אחר לשון בני אדם ולפי מה שידוע בכל מקום בדברי יושביו שהם נושאים ונותנים מתחייב' בגדריהם ובשבועותיהם וכן אמרו ח"ל המדר מן החלב מותר בקוס ור' יוסי אומר וכן הלכה כר"י: **סי' קל"ב** ושאלתם חנאי שאדם מחנה על עלמו בשטר ועשה חנאי קודם הקנין ולאחר הקנין התנה בלא קנין ולא ביטלו הקנין שהיה מקודם כך הוא מן הדין כל חנאי שהתנו קודם הקנין ועל אוחו חנאי בטל הקנין התנאי קיים ולאחר הקנין אין שום חנאי קיים דאמר רבא אין לאחר קנין כלום וכן אפילו בשום דבר בעולם אבל אם התנו לאחר' ונעלו על אוחו התנאי קנין והתנו שהקנין הראשון בטל הקנין השני קיים והראשון בטל וכדשמואל דאמר שמואל חנאי דברי' בטל חנאי קנין וכך הוא ההלכה:

סי' קל"ג ושאלתם שנים שבאו לדין וחבע זה לזה וכפר האי' והראה לו כתב ידו אם הוא קיים או לאו כך ראינו כיון שמראה כתב ידו אינו יכול לכפור וכך הלכה: **סי' קל"ד** ושאלתם על ענין המדר מן החלב אם הוא מותר בקוס כך הוא דתמן המדר מן החלב מותר בקוס ור' יוסי אומר מן הקוס אם נדר מותר בחלב ר' יוסי אומר המדר מן הגבנה מותר בה בין מלוחה ובין חפלה ורמיניה המדר מן העדשי' מותר בחשישי' ור' יוסי מחר לא קשיא מר כאתריה ומר כאתריה באחרת דרבנן קרו לחלבא חלבא ולקומא קומא באחרת דר' יוסי קארו ליה קומא דחלבא לפיכך אם ידוע בדבור המקי' שכל האומר יין סתם הוא של ענבי' אין זה אסור אלא בשל ענבים אבל שכר אם אמר אדם בלשו' הקדש הרי זה כולל כל המצרכין ואמו רואין שהיין בן ארבעים יום בכלל שכר הוה:

ללא צ'ה לנפלא'אס הוסיפו עליו ונכנס המקום שהוסיפו עליו בכלל ונקראת כולה הרי צ'ה אורח המקום בכלל השבועה ובהלא חיה המודר חנה מבני עירז אס צ'ה וישב שס י"ב חדש אסור צו לפי' המדר מבית הכנסת ומוסף עליו בית אחר הוספה מוחלטת אסור צו אבל אס נעש' המקום משונה אורח שהוסיפו מבית הכנסת ואומר רואיו חדר של בית הכנסת או שס לוי כל שהוא אין הצבור מחפלין שס אעפ"י שנטפל שמו לשם בית הכנסת מותר צו' כאותה ששינו המדר מן התמרים מותר בדבש תמרים מן הסחומיות מותר בחומץ סחומיות ר' יהודה אומר כל שס חולדו קרייה ונדר הימנו אסור ציואל הימנו וסחמים מחירין ע"כ לפ' אלא שיואל ממנו נקרא חומץ סחומיות או דבש תמרים אבל אס נקרא תמרים או סחומיות לא פליגי שהוא אסור וסחומיות ראונו זה ששבע שלל יקדיש את המקום הנה שלו ושימכו מבית הכנסת אלא יפחחכו לבית הכנסת על מנת שהוא שלו מותר להחפלין שס ואס התנה כי אחר מותו יהא הקדש בבית הכנסת כלו שפיר דמי: ס' קלז רב דוסא ז"ל מאן דאשחבע דלא אכיל פת זמן קצב מהו לאכול ספוג וכעבין כון דק"ל דהלכתא כר' יוחנן דאמר בנדר' הלך אחר לשון בני אדם ואין רגילי בני אדם לקרוא ספוג וכעבין פת שר או דלמא כון דק"ל דהלכתא כר' יוחנן דאמר אפילו הדביק ולבסוף הרחיק חייב בחלה ומצריך עליו המויל וספוג מעשה חילפס הוא ולא עוד אלא הרחיק ולבסוף הדביק הוא וכן עושי' אלאים שמרחיק שמן בעגן של מיני מחסות ועושי' גריסות מן הבגל ומטגני' אותן כהוא על האש והשמן רותח' ועוד מעשה דרב הונא דאכל חריסר ריפתי עד כל שאחרים קובעי' סעודה עליו חייב לברך וממעשה דרב יצחק עסיק ליה לבריה עד חסם דקבעי עליוהו דילפי' דכיון דקבע חייש סעודה על כעבין מצריך עליהו המויל ושלש ברכות' הוי ספוג וכעב' אסירי על השבע על הפת ועוד שרי ליה למיכל דייסא ואע"ג דאיכירא נהמא דאמר ר' זעירא הוי צבלי טעמאי דאלי נהמא צנהמא או לא זה השבע או אחר דמאי דסליק לדעתיה והוא סתיה בעיקן שבעה על הפת האפי' הידוע בחמור ובפורי' בלחוד סמך על סנחו ושרי ליה למיכל מאי דליתיה אפי' בחמור ובפורי' או לא' הכין חו' דסופגני' וכעבין נהמא איקרון וסופגני' דתחילת עיסה וסוף עיסה לא ידעי' הכי אינון ואין לתדמיה לן כי הא מלחא משיער שחיו שין דאשחבענא בשעת קיעת דעת כי הא שבעה וכל סבי ורבוותא דהוא זמן שרז לנא פת האמנה בקדרה

ללא אשחיר צה פיתורי' ואפי' פתח מחית ולית צה חוריהא דלחמא כל עיקר אלא דהיא לה כעין שרף ולא שרז לנא למיכלה בחורת אכילה ולעיסה אלא למישרפה משרף כעין שחיה והכין עבדינא באסמכתא דמלחא ואע"ג דהוא פת מחסילה כיון דנפקא לה מחומר לחס ואימחיה לה והיא לה כעין מיחא לא מיקריא נהמא כל עיקר וכי דתק המדר מן התמרים מותר בדבש תמרים ואי מערב ציה צשרא דקיקא או דובשא טפי נפיק מחורת לחס והוי כעין חביאל או דייסא ודייסא גופיה הוי היסר גמור למאן דאשחבע דלא אכיל לחמא והא דאמר ר' זעירא דאכלי נהמה צנהמה לשון הבאי יהיו ולא כמחמיתו אבל מה דכתבחנו אס אחר השבע שלל היסיה סנחו אלא על הפת האפי' בחמור ובפורי' בלבד או אחר שכן הסופגנים והדובשני' והכעבין והאסקריני' וכיוצא בהן בדעת צ'ה צ'ה צ'ה שעה והיינו סבור שאין בכלל שבעתי וכך היסיה סנחי שאני נאסר אלא באפי' בחמור ובפורי' בלבד הרי הקולר חלוי בצארו ואינו צ'ה להשאל דאפי' בשבעת מרמה צ'ה סנחומותי צמה שאני לשון בני אדם בשיחון מלח חק מדר בחסם ואמר לא מדרתי אלא בחמור של יס מדר בקרבן ואמר לא מדרתי אלא בקרבנות הרי עצמי קרבן ואמר לא מדרתי אלא בעגס שהנחתי להיות מדר צו קובס אשתי נהגי' לי ואמר לא מדרתי אלא מאשתי ראשונה שגרשתי טלס אין גאלין ואס גאלין עושין אורח ומחמי' עליהם דברי ר"מ וסכ"א פוחמי' להם פתח ממקום אחר ומלמד' אותן שלא יהו עושי' כן ואמר' עלה מאי קאמר אחר רב יהודה הכי קאמר טולן אין צריכי' שאלה בל"א בחלמדי חסם אבל ע"ה שצא לשאל עושי' אורח ומחמי' עליו וכי הא מלחא דמיפרשא בשאלתל קילא מן הכין טובא וכגון האי אס גאל מחירי' לו דלאו מרמה עבד אלא הכין הוא דעתיה דהוא לשון בני אדם:

ס' קלז רב שריא גאון ז"ל: זה חורף השאלה והתשובה: ושאלתם הא דאמר' במסכת מדרים הלכה חקקין לאלהי ישראל ופוחחין בחרטה וקשיא לן הא דאמר רב אסי אין חקקי' לאלהי ישראל חק מקום אשתי נהמא לי שגנבה את כיסו וסהכה את בני כ' ומיאו חקקי' לאלהי ישראל' הכין חוק דגברא אנברא לא מרמי דרב אסי ורב נחמן פליגי ובשמעמא ודאי הלכתא כרב נחמן דפוחחין בחרטה וכי הכי דמפרש ולא מבעיא דמחי' כגון ר' מאיר אומר יש דבר' שכן כמלד ואין כמלד וסחמים מודים לו ועוד אחר ר' מאיר פוחחין לאדם מן הכחוב בחורה וכגון פוחחין לאדם צנהמא אשתי ומעשה דר' עקיבא וכגון פוחמי' לאדם צנהמא

נפשי' דלדעת' אשחבט ולא אשחכח כגון אשחי נהיית לי לא צרי' שאלה דא"ר יודה אמר רב אסי ד' מדרס הללו צריכי' שאלה לחכם כי אמריהם קמיה דשמואל אמר לי תנא תני ד' מדרס התיור חכמים ואת אמרת שאלה וכי אשעריכי' שאלה לחכם לגלוי דעתיה ומאי ללא אדכריה בפומיה:

ואנו השחא אי עבדין קרוב לרב אסי דמר רב יודאי וז"ל סליק ממתיבתא אורוקי לשבוע' ולא הוה מודיק ומאן דבתייה הוה אמר לי' בן למעבד מה ללא עבד מר רב יודאי לאל כי הוה כי מתרמיא מילתא דאית בה תקנחא או מזה כגון עשיית שלום בין איש לאישו וכגון שלמא דלבורא דנשחא ודדומין לזה במילי דמוכחן וברין קרוב לכדב אסי אבל פחמי כי הוה דלחא לקמיה דרב וכו"ש ברבי וכו' ישמעאל בר' וכדיביתכו דאבי וכהוה דלחא לקמיה דר"א וכו"ל בה לא עבדי':

ברבי' הוי' ז"ל

סי' קלח ושאלחם אס יעמוד ארס וידור על דבר שיעשה או שלא יעשה אעפ"י שריס שמו ממנו וכל אחד ואחד שם לבו אל טעם הדבר אעפ"י י' למדר לישאל ויש לחכם לפחות לו פחה ושלאומר לו אס מר על דעת ק וכו"ל אומר לאו מחיר' אוחו מיד ואין מושג' למה ששמו הרבים אל דעתם בשבועתו לפי שהעדר חלוי בדעתו ולא בדעת אחרים אבל אס מר על דעת רבים כגון שאמר לרבים על דעתכם אי נודר שאעשה ק' או שלא אעשה אין לו דרך להשאל על מר לפי שאין הדבר חלוי בדעתו אלא בדעת אחרים:

ועוד לו ז"ל

סימן קלח ושאלחם על רבים שקבלו על עצמם שיעשו חגיגה או שיחקמו חקונים ואח"כ נדע להם כי הטוב והישר לשמוח את הדבר בודאי ובביתור שיש להם לשמוח כל ששם רצ לפחות ולהוסיף שאין בכל כלום ואם החרימו על שום דבר רשאי הם להחיר הכרס אלא שראוי להיות השגוי שגורא להם בדעתם כי הוה הטוב והישר:

ועוד לו ז"ל

סימן קמ ושאלחם מי ששבע להטענות ביום פורים כך אנו רואין והענין הוה ק שאין במשחה פורים לדחות שבועת שם שמים ולעשותה כמנהג שהוה מושבע עליה מהר סיני ואפשר שיעשה סעודה בלילה ויוגל בה ידי חובתו וכך הוה רב שר שלום ז"ל:

סימן קמא ושאלחם השבע בעשרת הדברות

ובי"ט פותחין לארס בכבוד עצמו ובכבוד בניו אלא אפי' דנמי' כר שמעון בר' וכו' ישמעאל בר' יוסי וכדיביתכו דאלן כולחן בני הא פוחמי' לאיחרותי' על מדיהו ושבועתי' אלא מיהו עיקר מלחא דרבי אסי מיהו ועל הכין הוה בימיא דעמין זקיקה דמודקיקין לשבועה להפר דמשויק לה כגון שבועת שגגות דתקן שבועת שגגות מותרות ומדי שגגות מותר' כגון קונס אשחי נהיית לי שגגה את כיסי ותהבה את בני ומדע שלא גנבה דהא כי אשחבט אסחבר ליה דגנבה את כיסו והבה את בנו ולא הוה מלחא הכי וכין דאלו הוה ידע שלא גנבה ולא הכחה לא הוה משחבט הרי זה מותר ולא מחייב בשבועתו דהוי' לה שבועת שגגות והכי קאמר רב אסי דודאי אמר בפיו דמש' הכי אשחבט אי נמי דמוכחא מלחא הוה ליה כחולה מר דבר אחר וכי הוה דתקן קונ' שאני טשא את פלוני' כעורה והרי הוה נאה שחורה והרי הוה לבנה קצרה והרי הוה ארוכה לא מפני שהייתה כעורה ונעשית נאה שחור' ונעשית לבנה קצרה ונעשית ארוכה אלא שהעדר טענה וכדתקן קונס בלא שאני טענה שהבול רע ללב אמר לו והלא בלא ספרי יפה ללב קסברי רבן דלא מבעיא בהרס מלחא דמוכחא דהוה בדעתיה בעיקר מר ושבועתו חלוק מאי דאית' בודאי אלא אפי' אית מדעם אחרינה דלא הוה בדעתיה בעת המדר או השבועה אי הוה דכיר לה או הוה ידע בה בעת שבועתו לא הוה משחבט כאילין מילין דמיון ואית לן למפתח ליה בני האי ואדכורי מילי דאי הוין בדעתיה לא משחבט ואפי' בחלה ישראל מודקיק' לה ומחירין את שבועתו כד משכחי' ליה פתחא דמרטא ומשביקין מאן דאשוי מדעם דאי הוה דכיר ליה לא אשחבט מאן דאשחבט בשביל מלחא דאידימייא ליה והוה בדעתיה ולא הוה דאידימי ליה והלכחא כאילין מילי אבל רב אסי ס"ל דאי דאי משחבט אדעתא דמלחא דאידימיא ליה עת שבועתו ואשחבט דלא הוה הכי נשאלון לו ומחירין את שבועתו ולא הוה צרי' למפתח ליה פתחא אבל לא דכור מלחא דלא הוה בדעתיה דאלו הוה דכיר לה לא משחבט ליה לן בה והכי אמר רב יוסף. האי שמעאל בהאי לישנא אמר אמר רב יודה אסי אין מכס מחיר אלא ד' מדרס הללו כסברי אין פותחין בחרטא וסבר דמאן דהוה משחבט באלהי ישראל לא מודקיק ליה היכא דודאי אמר בפומיה הכי מילי דלחא לשבועתיה בהן כגון אשחי נהיית לי כדאמר' הוה דלחא לקמיה דרב אסי אמר ליה במאי דדרת אמר ליה באלהי ישראל אמר ליה אי מדרת במאי לא מודקיק' אלהי ישראל מודקיק' לך חכו פי' אין מקיק' לאלהי ישראל ורבן אמר הי' דאי דאדכיר

והוא בוראו לנציונ כלום יש בו ממש קודם שיבראם
שיהא לו נציון או מהו ילמדנו אדונינו רבינו:

עמדנו על שאלתם וראינו להשיב לכם והנה שלחנו
לכם פעם אחת על הדברי' האלה אבל יש שפרשו שכל
מין ומין מבטלי חיים ברא המקום כנגדו בריקע ממין
המלאכים הרחמיים ואמר להם היאך אתה רוצה שאברא
כמוך בעולם היאך אתה רוצה שזהה כמוך בעולם
ולדעתו בראו ולנציונ ושאלו אומ' כריב"ל הכי קאמר
לנציונ ולדעתו שעבשו שלפה הקב"ה וגלוי לפיו מה
הוא דעתם ולציונם ולפיהן בראם ועבשו אחר שבראו
אם אומ' כי דעתם ולציונם שהוא עבשו מוכנים היו
מאז' ואשר כחצתם בקומתן לישאל דרבוותא בקמתן
וק' אמר אסור לאדם שיעמוד על שדה חצרו בשעה
שעומדת בקמתה וגם ק' אומר מאימתי אדם יורש את
אשור קטנה ב"ש אומ' משעמור בקמתה זו הוא לישאל
דרבוותא:

סימן קמ"ה ושאלתם מאן דמקדש קדשי עניים
או לבית הכנסת לא יזכיר שום הקדש אלא לימא הרי
זו לעניים או לבית הכנסת ואסור לו לאדם להיות רגיל
בדריס והסדר נקרא רשע ושאינו נדר נקרא כשר
דחתן כדרי רשעים נדר ובקרנן ובשבעה כדרי כשרים
לא אמר כלום אל חכי רגיל בדר' שסופך למשול בשבעו'
והפרת נדרים בשלשה הדיוטות ומומחה אפי' ביחיד
והלכה פותחין בחרטה וחקקי' לאלהי ישראל ועומד
ויחידו ובלילה אודיק ליה רב לרבי' חננאל עומד יחידו
ובלילה ואפילו הוא בשבת ואפי' היה להם אפשר מבעד
יום ובקרובים שאינו כמשפט ולש' חכמים מרפא בעלתא
הוא זה מן ההלכה אבל מר רב יאודאי גאון ז"ל לא נשת
דרי' בישיבה והגאונים שאחריו נמנעו מלהחיר נדרים
אבל לדבר מזה כגון שימת שלום בין איש לאשורו וכגון
ד' נדרים שבראש כאלו נדר טעוה ולא בחרטה ודוקא
בהתרת חכם החמירו אבל בעל לא החמירו דבעל מפר
ביום שמעו בין בדר בין בשבעה זה לשון הרב ז"ל:

לגאון ז"ל

סימן קמ"ו ושאלתם גוי שמלא מים בשבת
והביא מרשות הרבים ללרנו מהו לשחות ממנו ישראל
הכי איחזיאת לנא מלחא דכל מאי דעביד גוי לרביה
דנפשיה שרי ליה לאסחפוקי מיניה בין הוא ובין בהמחו
דקמי נכרי שהדליק את הכר משתמש לאור ישראל
אם בשביל ישראל אסור מלא מים להסקות את בהמחו
משקה אחריו ישראל אם בשביל ישראל הוא אסור עשה

ובספר חוריה אין לו הפרה לעולם שכן שיש בעשרת
הדברות כלל החורה ומקראות והאחרות כספר חוריה
הם ואין לו הפרה והרב ברגילוני ז"ל אפשר בהאי
שבע בספר חפילות ותחמיים דנקיט ליה בדידה אי
נמי דאמר בו או כמה שכתוב בו:

סימן קמ"ב לגאון ז"ל השומע אזהרה מחברו
בכל לשון נרי' לדתו או דלמא אין ממדין אלא על לשון
קדש בלבד. תשובה מי שמעדה בכל לשון מדה וחסידיים
הראשונים עשו' ק:

סימן קמ"ג לרבינו האי ז"ל מנהגי' העמים אשר
סביבותיו לומר ביום הכפורי' כל נדרי' ואומר דברי
העירמה לשה הבאה אין ראוי לעשות כן ואוחס אשר
החירו וחקנו דבר זה סמכו על דעתם והחסידיים
הקדמוני' לא נהגו לעשות הערמות בדר' ובשבעה בליל
יום כפור וחס וחלילה וכבר ראינו ועיינו בדברים אלו
וידענו מקבלת חכמה ידועה עין המדר והשבעה ואין
לסמוך בדבר אשר ה' לא עשה:

לרב האי בר מר רב נחמן ז"ל דהלכה כרבא
דמחמיר וראינו אשכנזי' בארצות עמים כמנהג אחת אשר
קנה גאונים סמכו עליה לעשות הערמות וחרטות בליל
יום הכפורים אומ' אין מנהגי' ואין ראוי להיות מפירי'
נדרים ולא מנהגי' להפר לא בראש השנה ולא ביום"כ ולא
שמענו מרבוותא ז"ל שיהו מנהגי' זה כל עיקר וגם אחס
המנהגים זה החמירו ועשו כמנהג חסידיים הראשונים
ואל תשנו ממנהג שחי הישיבות. וכן תאמר הן מלאנו
חכמה כמה הערמות עשו רבנן ז"ל כגו' מערים אדם
על חבואתו ס' חס וחלילה לעשות כן בדר ובשבעה
כי דבר גדול הוא:

ובא אלינו איש חכם וחסיד וקן ודרש בישיבה כחייב
ופן תשא עיניך השמימה וראית את השמש זה נדר ואח
הירח זו שבעה ואם אתה עובר או מערים על שום א'
מהם מיד ונדחת ונרי' תשובה גדולה שאין תשובה כמותה
מאי טעמא משום דהשם נוטל נקמה ממך ואחיה משחחוס
בסבה זו לעובדי השמש והירח וע"כ כחייב בחריה העדותי
בכם היום וגו' כי אבוד תאבדון וסדר משנה חוספת
על סדרי שלח ראינו בידו שהיה מביא ולא זכינו להעתיק
סכתו גדולה ונחפו ללכת ואחס אחינו הזהירו בענין זה
וטוב לכם:

סימן קמ"ד לרבינו האי ז"ל הא דאמר ריב"ל
כל מעשה בראשית בקומתן נבראו לדעתן נבראו לנציונ
נבראו ואשכחן דאמור שאמר הקב"ה לכל בריה ממעשה
בראשית היאך אתה רוצה שאבראך והוא אומר כך וכך

מן מאכל להיות ליה ואכיל מאי דבשי והדר בריך ברכת המזון ומסלקי חכא:

ואיית דנהוג למעבדינהי כל חדא בלילי עגמה חדא בלילה וחדא בצפרא וחדא במנחה והיינו עיקר ג' סעודות ובהכי נפיק אינש ידי חובה דהיינו איפשר להכי דהיינו למעבד לתרתי דיומא בחדא חכא אפשר יתיב ודעתיא למיכל וחקא וחבשילי קמיה ומפסי סעודתי ומבדך ברכות שאין לריכות לו וקרוצ להיות עובר משום שם שמים לבטלה:

ועוד מההיא מחתי דפרק כל כתבי הקדש דלדכרו בה רבן מנחם ג' סעודות שמעת מינה דהכי הוא סדר ג' סעודות דקחתי מזלין מזון ג' סעודות הראוי לאדם לאדם לבהמה לבהמה כיצד יפלה דליקה בלילי שבת מזלין מזון ג' סעודות שחרית מזלין מזון שתי סעודות למנחה מזלין מזון סעודה אחת כלומר שעדיין יש לו לאכול ולהשלים בה מצות עונג שבת בג' סעודות ולולי זה לא היו מחזירין לו חכמים להליל מן הדליקה ולא החירו אלא לשיעור מצות עונג שבת ולא לאכילתו:

ומאי דלדכרו רבן בזהדחת כלים דלא שרו להדיח אלא מה שאריך לאכול בו בשבת לפי זמן סעודותיו ולא קאמרי הכס משום עונג שבת בלחוד דאי משו עונג שבת בלחוד לא הוו מדכרי אלא ערביית שחרית ומנחה דקחתי בהללל מזון אלא הכי קחתי ת"ר קערות שאכל בהן ערביית מדיחן לאכול בהן שחרית שחרית מדיחן לאכול בהן בצהרים דכיון דזמן אכילה היא ואיכא אינשי דמחשעני ובשו למיכל בצהרים שרו להדיח כלי אכילה דעור שבת הוא בצהרים מדיחן לאכול בהן במנחה מן המנחה ולמעלה שוב אינו מדיח דלאו אורח ארעא למיכל חוב ולאז עורך היא והוא ליה מכין לחול אבל כלי שחיה מדיח כל היום שאין קבע לשחיה:

והני דנהוג למעבד תרתי סעודתא דיממא על חדא חכא אמרי לך ודאי מצוה מן המובחר למעבד בשחרית ובמנחה מיהו שאר עמא דלא שכיח להו ולא אפשר להו לתקויי מאכל לתרי זמני לשחרית ולמנחה כי היכי דלא לפשעו במצות ג' סעודות שריקן להו משום כבוד שבת להפסיק אכילתן ולבדך ברכות על המזון באתא ואף ע"ג דדעתייהו למיכל טפי דהיינו ברכות לאו לבטלה איגון אלא לקיומי ג' סעודות שזינו המקום מצרכי להו וכדאשכחין דשרו רבן בערב שבת אס הכי אוכל ושוחה וקדש עליו היום שפורש מפה ומקדש ואח"כ שרי המוציא וגמר לסעודתיה ומבדך ברכת המזון והיינו אמרי לך לא דמי הכס אע"ג דשרו רבן לפרוש מפה

כבש לירד בו ירד אחריו ישראל אס בשביל ישראל הוא אסור מעשה ברבן גמליאל חקיים שהיו באים בספינה ועשה בו גוי כבש לירד בו וירדו בו זקנים וקחתי בביריתא גוי שלקט עשבים להאכיל בהמחו מאכיל לאחריו ישראל ואס בשביל כו' בד"א שאין מכירו אבל מכירו אסור דחיישי דכיון רידע ליה ואיחיה בהדיה דילמא מאית ומייתי בשביל ישראל כללל דלמא דאי ידע ישראל דגוי ללריכה דנפשי הוא דאייחיהו שרו ליה למשחי מנהון ואף על גב דאייחיהו מרשות הרבים ואמריי עלה אמר מר בד"א שאין מכירו אבל מכירו אסור הא רבן גמלי' דמכירו הוא אמר אביי שלא בפניו הוא רבא אמר אפי' חימא בפניו נר לאחד נר למאה דמוחזיקין חוב ואמריין מוחזי לישראל דמכירו למאי דקא מחזיקין רבא דקא רידע ליה ואית ליה אחוה בהדיה אי נמי דלריך ליה במדעס אי נמי כינא בהן דכי הלן מילי דאית למימריה ומייתי בשביל ישראל אבל סתמא אע"ג דמכירו לא אית למיחש ליה ושפיר דמי:

סימן קמז ושאלתם הא דאמר ר' יוחנן מוליכו ד' אמות הלכה ק' ועבדין הכי ומיהו נריך לישב כל פחות מד' אמות אבל בעמידה אין בכך כלום ואסור לעשות ק' ואס עשה ק' הרי זה מחלל שבת שהרי מעביר ד' אמות ברשות הרבים בעמידה אעפ"י שהולך ועומד הליכה אחת היא ונריך לישב כל פחות מד' אמות ואפי' בשדה או בכרמלית שאין בה סקילה ואס העביר בחוק ולא יש בכל פחות מד' אמות חייב מלקות מדרבנן דקאמריין אבל יש ובעקה כו' ובסופא קאמריי ואין נושאין ונוחטין בחוכו ואס נשא ונחן פטור אבל אסור מדרבנן וחייב מלקות מדרבנן דקאמריי כל פטורי דשבת פטור אבל אסור:

סימן קמח ושאלתם אמר ר' יוסי יהא חלקי עס אוכלי שלש סעודות בשבת והואיל ושלש סעודות מצוה רבה היא מכל הני אנשי דפרשין נריך אינש לחזרה בכו ולא ליפסע מלמעבדנהי מיהו אלטרכי לפרושי דנהי בהו עלמא בתרי אנשי איכא מאן דנהיג למעבדינהו זה אחר זה כגון שיש לאדם שני תבשילין או כפוח מאי דאית ליה ומקריב חכא ומשו ידיהו ומקדש על הכוס בורה פרי הגפן בקול והיינו קדושא רבה ושרי המוציא אחרתי ריפתי כדפרשיה דנקיע תרתי ובלעו חדא ואכיל מאי דבשי ומשי ידיה ופורש מפה ומבדך ברכת המזון והדר משי ידיה ולא נהוג כל"ע לקדושי בורה פרי הגפן על הכוס כדקדמיחא אלא משי ידיהו ובלעו אחרתי ריפתי כל עיקר דאכיל בשבתא ואפי' מנחה זמני ומייתי

נריכים להם שואלים ולא קשיא אדרב יהודה וכו"ש בין ר"ה ל"ה שכל העולם נזקן בו ונריכים הכל לשאול כל נריכים ושעה נריכה ולכך היא דלרבי רביס היא ולא קשיא:

סימן קנג ושאלתם זמנא זמנא פ"ה שם סוגי' דמרא שאינו בלשון הקדש בין דמנא בין דפומא מנא לן דאסור וכן חזן המנגן בלשון ישמעאל דכתיב אל תשמח ישראל וגו' ואסיקנא אפי' במשחה אסור:

סימן קנג ושאלתם ענין החפלין כבר אמרו חכמים אמר עולא כל הקורא ק"ש בלא חפלין כאלו מעיד עדות שקר בעלמא ואמר רב חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הרוצה לקבל עליו מלכות שמים שלימה יפנה ויטול ידי ויניח חפלין ויקרא ק"ש ויחפול חו היא מלכות שמים שלימה מכלל דהקור' בלא חפלין דמלכותו חסרה ועוד שני חכמים כל שאינו מיח חפלין בכל יום עובר בשמונה עשה:

ועוד שני אחיו עם הארץ ר' יהושע אומר כל שאינו מיח חפלין מפני שהוקשה כל החורה כלה לחפלין דכתיב למען תהיה תורת ה' בפיך וכל שמחה חפלין כאלו כל החורה כלה בפיו מפני שקיב' עליו מלכות שמים שלימה:

ועוד אמר מר ביאח הארץ דכתב רחמנא למה לי דכתיב והיה כי יביאך ה' אל הארץ הבנויה וגו' וכתיב בפרשה והיה לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך אמר הקב"ה עשה מטה שבשבילה חננס לארץ ובשבילה חנכה לחיי הע"ה:

ואם בא אדם לומר חפלין נריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפים כך פתחו חז"ל במה דברים אמורים בשעת השמד שנחרים כל המניח חפלין ינקרו את מוחו אמרו חכמים כל היודע עצמו שהוא לדיק גמור כאלישע בעל כנפים שעשו לו נס בשעת השמד ומס' עצמו למיתה יניח חפלין ואם לאו אל יביא עצמו לדיק סכנה שאם אחה אומר קן ס"ת גדול ומקודש שיש בו כמה פרשיות והוא שלם ואחיה נוחב בו וקורא בו בכל זמן וק"ו חפלין מכאן אחיה למד שלא שאנו חכמים חפלין נריכין גוף נקי אלא בשעת השמד ולא בזמן אחר:

ועוד שני חכמים חינוך היודע לשמור חפלין אביו לוקח לו חפלין כדי לחנכו במצות וכו"ש בן י"ג שנה שהוא חייב במצות חפלין וכל הפושט במצות חפלין דין אוחו בגהנים י"ב חדש ומאן נינהו פושעי ישראל בגופן אמר ר"ש ו' לקיש קרקפתא דלא מנח חפלין: ועוד שני חכמים ליום הדין עם עומת בכך

ולקדש ולחזור להמונא לא שרו לבדך ברכת החזון אלא אם ק גמרו סעודתיהו אבל הכא דלא גמרו סעודתיהו וחנא קמיי איניש וחבשילי היכי שרי להפסיק ולבדך ולחזור ולבדך אי משום ג' סעודות אפשר לקיומיהו במנחה וכו"ש דעיקר המצוה במנחה הילכך לא אפשר חרתי דיתמא למהו אלא חדא בשחרית וחדא במנחה והכי מסתברא לן חכו יסוד מצוה ומיכו נהו עלמא למעבדינהו אחד' חכא שלא כהלכה וממאי דגרסינן גבי י"ד שחל להיות בשבת מצערין את הכל מלפני השבת ומשיירין זמן שתי סעודות כדי לאכול עד ל' שעות דמשמע מינה דסעודה שלישיית במנחה היא ע"כ הרב ברג' לוי ז"ל:

לדבניו הא"י ז"ל

סימן קמז ושאלתם הא דאמור רבנן לא יאחז אדם חפלין בראשו וס"ת בזרעו זה ס"ת שאמרו כגון שכתוב בו מן חכמי ה' אלהיך עד וכל אשר לרעך שהן חרי"ג ואוחיות כנגד חרי"ג מנח שבחורה:

ועוד לו ז"ל

סימן קנ ושאלתם בעל קרי בין בלוגים בין שלא בלוגים ט' קבין ומחנים טעם הראשון' על שלא בלוגים מפני שלא יהיו בני ישראל משמשין מטותיהן כחרגולין בעל קרי מותר להניח חפלין דמקש' בסוכה יומא קסבר ר' יוסי בעל קרי אסור להניח חפלין וחיך אביו הכא בילדים ונשותיהם עמהם שמה יבואו ליד הרגל עבירה דדבר בדרו הוא שאסור לשמש מטתו היינו שחפלין שבראשו כדגרסי' ביה שיש בו חפלין אסור לשמש בו את המטה עד שימחם כלי בחוך כלי וכו"ש שהן בראשו:

ועוד לו ז"ל

סימן קנא ושאלתם הא דאמר רב יהודה אל ישאל אדם נריכו לא בשלש כו' והוקשה לכם זכרנו לחיים ששואלין בשלש ראשונות ובספר חיים בשלש אחרונות כך מנהג בשתי ישיבות ששואלין בתנן זכרנו לחיים ובהודאה וכתוב לחיים ובשים שלום בספר חיים מר"ה עד י"ה ולא קשיא אדרב יהודה ששאלמר ר' יהודה ברבי יחיד קאמר גזון יחיד שיש לו לבקש דבר הגר' לו וכמו שאמרו חכמים נחום המדי אמר שואל אדם נריכו בשומע חפלה היה לו חולה בחוך ביחו אומרה בברכת חולים היה נריך לפרנסה אומרה בברכת השנים ושאלמר רב יהודה אל ישאל אדם נריכו גזון זה קאמר:

וראיה לדבר שלא אמר אין שואלין אלא אל ישאל אדם גזון יחיד אבל לצור גזון זכרנו לחיים שכל ישראל

רב אהרן גאון ז"ל

שיעור רעוע של יד עד ראשי אלבעות ואיזו היא אלבע ששמה אמה כשהיא כפופה על פיסת היד מניח חפלה של יד במקום שאמרו חכמי' על ידכה זו קיבורת וקושר את הרעוע בין קשר של יד לחפלה של יד ומשללה וזריכה שחא משוללת עד אלבע של אמה כשהיא כפופה על פיסת היד.

ומאן דמהפך רעוע או של יד או של ראש מיחייב למיחב בעמיחא משום דהו"ל כפופה שהיה לו לחקנה בשעת הנחמה שהמלה נ"ר' אדם למין דעחו לעשותה וכו"ס חפלי' דדברי קדושה הן וכיון שלא עשאו כמאן נ"ר' חעניח:

רב יוחנן גאון ז"ל

סימן קנר רעוע של חפילי' שנפסקה מהו לחפרה וכמה חפרה אמור רבן דרעוע ליכא חפירה בגוה אלא מסלקה ומגניח:

רב ששון גאון ז"ל

סי' קנה בחשעה באב גופו מותר להניח חפילי' דהא כבר אמרי' אבל מותר להניח חפילי' ומה אבל דאבלות דחא ולבו מריר על מחו חייב להניח חפילי' חשעה באב דאבלות עתיקא היא ודשן בה ממה שני על אחת כמה וכמה שחייב להניח חפילי' וכך הלכה למעשה בשחי' ישיבות מניח' חפילי' בט"ב:

סימן קנו סומא פטור מן החפילי' ומן הציניח דכתיב ורואיהם אותו פרט לסומא:

סימן קנז ולענין מוחה רב הילאי ז"ל כל פחה שיש לו פלימין חייב במוחה חוץ מבית הכסא מפני הטופח וחוץ מבית שאין בו ד' אמות על ד' אמות שאין ראוי לדירה ואפילו לול פחות בין בית לעליה חייב במוחה והלכתא מוחה מטה להניחה בחללת שליש העליון בפחה הסמוך לרשות הרבים ומותרת מימין הפחה בכניסה דאח' ביתך דרך ביאתך בימין והסוכר בית מגוי כיון שעיקר בית של גוי הוא ומוחה חובת הדר היא אסור לישראל להניח את המוחה בבית של גוי אלא יטלנה עמו ויוצא שישאל מחהרי' ואין הגוי מחכה על מוחה שכך שנינו לענין צניח אין אדם ראוי למכור טלית מצויצת לגוי עד שיחיר צניחיה וכו"ס מוחה שהיא קדושה חמורה ומוחה שנמלאת בין הספרים מזה לחזור ולקבעה בבית אחר ולא להוציאה מקדושהה כמו שפירשנו ברעוע חפילי' ובמפות שלהם וישאל שמכר חצרו לגוי ועקר

מאזנים בעין שפסע ולא הניח חפלין היא מחרעת ואם היה זהיר במעט חפלין כף של זכיות מחרעת והכי איחא בירושלמי שאין לך גדול בכל מעוה שבחורה כמלח חפלין שהוקשה כל החורה כלה לחפלין בין חורה שבכחצ ובין חורה שבע"פ שנא' למען תהיה חורה ה' בפיך.

לשר שלום קלף של חפילי' ורעועיהן נריכין עבוד לשמן ואריכות עור בהמה טהורה מי שאין לו חפלה של ראש יניח של יד וכן מי שאין לו של יד יניח של ראש ויברך על כל אחת מהן ומי שיש לו שני חפלין של ראש ואין לו חפלה של יד שולח עור על אחת מהן ויוצא בה ידי חובתו והכי מילי בחדחא דלא הניחין בראשו אבל בעתיקתא דהניחין בראשו לא דאמרי' חפלה של ראש אין עושי' מוחה של יד לפי שאין מוריד' מקדושה חמורה לקדושה קלה אי ממי היכא דאחמי עליהן מעיקרא דדעתיא לעשותן של יד שרי חמן הנחת חפילי' כל זמן שלא שקעה חמה ואפי' בין השמשות ומי זמן הנחה הוא ומנהג שחי' ישיבות שחוללי' לאחר כימי השמים על הארץ של ערבית וחפלה של יד נריכה שחאה בגובה שצורע כנגד הלב וחפלה של ראש מקום שמוחו של חינוק רופס.

והמניח חפילין חדיר אפילו לארבע' והמש שנים אין נריכי' בדיקה שכיון שחדיר בהן להניחן אויר שולט בהן ואין מחעפשות מבפנים ואם אין מניחן אלא לפרקי' בודאי נריכות בדיקה וכך שמענו מחכמי' חקנים ששמענו מרבנן שני פעמי' בכל שבע שנים שהן שבע: רב עמרם ז"ל. והעושה חפלה עגולה סכנה היא אחר רב פפא דעבידא כאמנחא שכיון שמגולגלת כאגח בשעה שגפל על פניו ברחוס וחמן נדבק ראשו בקרקע ומאערת אותו ואחי' לידי סכנה. רעוע שחורות הלכה למשה מסיני דוק' מבחך אבל מבפנים אפילו ירוקות או לבנות כשרות אבל אדומות לא יעשה מפני גנאי ודבר אחר גנאי שדומה לחשכטיי נשים ודבר אחר שחא נראית בראש כרעת.

חיבורא דחפלין שילחא עילאה דחפלה חרוע שלחא תאמר בעוטפת של ראש שאין לה אלא שלחא אחת אלא נריכה שילחא אחרת כדי שיהא שחי' וערב זה על גב זה כגשר על הגשר דגשר בלשון ארמית חיבורא שמו פירו' מעברתא דחפלי' זו מעבורת של חפלי' שמכניסי' בה את הרעוע בין של ראש בין של יד.

נרחק זו כיס של חפלי' שכל כלי שמניח' בו חפך נרחק שמו כדאמרי' מוילא חמה מנרחקה קאנא חפלי' ענמה:

יז

שערי תשובה

לך חששה ולא מן העשי הילכך אין עשי' ציח' חלל' חמור נקי שלא נעשה בו מלאכה:

ער שלם ז"ל

סי' קנ"ג תשאלתם גורח של יקיע סדיו ויחפרנו בחור של והחורח חמור חששה ולא מן העשי והורד' לכם במקום ציח' או לגבי כלאים' בלא ספק שהוא במקום ציח' ולענין ציח' הוא דקאמר והחורח חמור חששה ולא מן העשי חששה בציח' הוא דכתיב גדילי חששה לך בכלאים לא כתיב הילכך בציח' הוא דמחיימא ולחפור בקרני סדיו מעליה של אמר גפנים כדי שיטול לו ציח' חסור עד שיהיו צדי סדיו של אמר חרוגים עם סדיו בארצה חלל להציח מעלה מבחך ולחפרה בסדיו חסור ואין עשין ק'.

ושלית כל זמן שמתכסה בה צר' לבדך ואפילו כמה פעמים ביום וכן הלכה ואי חייג' ציח' הוא דלא שאדי לגלימיה כלי יומא כי אימת דשאדי ליה והדר מכסי ליה צר' לבדכיו והפוחה לא יפוחה משבע והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה ק' פי' שהיה חכלל ביד ישראל כשהיו מטילי ציח' לבגד ק' היו עושי' לאוחו שלש גדיל חוליא אחת של ציח' לבגד וחוליא אחת של חכלל וכמה שיעורה דקאמר' אמר רב הונא בר יהודה אמר רב ששח אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב חכלל שחך רובה כשרה ואפי' לא כרך בה חוליא אחת כשרה וכמה שיעור חוליא חיה ר' אומר כדי שיכרך וישנה וישלש והיינו חוליות דקאמר' חנא הפוחה לא יפוחה משבע והמוסיף לא יוסיף על שלש עשרה ובאחזה ד' סודין כשהוא מתחיל מתחיל בלבן וכשהוא מסיים מסיים בלבן וכן היה גדול א' קשר התחתון חוליא של לבן ועליה חוליא של חכלל ועליה של לבן וקושר קשר העליון ואם ראה להוסיף חליות עד י"ג מוסיף כסדר הזה וגבול של ציח' מקשר גדול עד שלש אצבעות דאמר רב פפא הלכתא ארבעה חוטין וזריך ליתקן בחור ג' אצבעות של קרן ומשולשה ארבע שיהא ארכו של ציח' כשן כפולות ארבע אצבעות ואמרין אמר ר' יעקב אמר רבי יוחנן וזריך שירחיק מלא קשר גדול מן הקרן עליה שנקרעה חור לשלש יתפור כיון דלית בה שלש על שלש עליה חורה בגד חור שלש לא יתפור כיון דלי עליה חורה בגד כמה דליתא דמי ואפי' תפור:

לרבנו האי ז"ל

סי' קס' תשאלתם לענין מה חסור לעשות לה חופה ולבדך עליה שבע ברטת האיל ואין לה ייחוד

החמור' שהיו בחמור יטלס ויקבעם בבי' הדר בו וא"ל לחששות'.

רב עמ' ז"ל והלכתא מחמה בחללו של פתח בטפח החי' הסמוך לרשו' הרבים והלכתא עדאח כמי' נגר פסולה שמהג של מחמה לזוקפה ולהעמידה כספר חס הטילה ועשהא כמי' נגר פסולה' כי הריקי ודאי חייב בשחי מחמה פירוש הכר ציר מקום שמקבין בסיפון להכניס בו ציר העליו' של דלת והלכתא מחמה שהעמיקה טפח פסולה וכן שטלה עליה מלבין פסולה וזריך מח' אחרת וג' זימן של ז' אוחיות כי אמר רבא שבע אוחיות טענות שלש שלש זימן בין בס"ח ובין בחפילין ובין במחמות ובין בכל כתיב הקדש כל מקום שאתה נגיע אותה חמור מאלו שבע עשה לכן ג' זימן והאוחיות הן שעטטנו גן למה כדי שירא' בעולם בג' זימן לג' מחמותיו והלכתא פרשיות של מחמה סחמות דאמר ר' חלבו חינא ליה לרב הונא כריך לה מאחד כלפי שמע ועשה פרשיותיה סחמות וכן מהג בשחי ישיבו' והלכתא כר' יוחנן דאמר מחמה שכתבה שחיס ושלש ואחת כשרה ובלבד שלא יעשה כקובה ובלבד שלא יעשה חנב:

לרב כסרונאי גאון ז"ל

מחמה רבים נבדקת פעמים ביוזל ומחמה יחיד פ"א בשבוע והלכתא היא מחמה יחיד מחמה בית של כל אחד ואחד מחמה רבים מחמה שער המדינה גדולה ובודקי' אותה שמה נעשטס הכחב או נמחק או יימוק הקלף כסם שבדקי' את החפילי' והלכתא בית שיש לו ב' וג' פתחים צרי' מחמה בכל פתח ופתח ואעפי' שרגיל בא' מהם יתר מחולס ואור שפתח לבית צרי' מחמה בין באוחו פתח בין בכל פתח שיש לו דתיא בהדיא א' שערי בחיס ואחד שערי חרות ואחד שערי מדינה וא' שערי עיריית ורפת ולולין ומחנן ואולרות יין ואולרות שמן כלם חייבי' במחמה:

רב כהן דקן ז"ל

ומחמה נכתבה על דוכסוסטוס במקום שער ואף על הקלף ועיקר במקום כשר ומאן דקבע מחמה מיחייב לבדכיו חקב' לקבע מחמה ומחמה מוכנה באש' ובפסים בגדולי' ובקטני' בית חדש שגמרו חייב במחמה:

לענין ציח' רב הילאי ז"ל

סימן קנ"ח והלכתא חסור לעומת ציח' חמור שנעשה בו מלאכה וזוין אותו לשמן ושנינו גדילי' חששה

שיעורה מ"ג בימים וחמש ביום קמח' וכך אנו מוכיגין בזמן הזה בחלה ראשונה שהיא לאור אנו עושין בה כמו שהיו עושי' במקדש באותה חלה שלא היחה ראויה לאכילה דק"ל הלכה כר"א דאמר לא חקרא לה שם עד שחלפה ששם בא להפרישה ולהיטהר אחיה ליד חיוון ועובר משום כל יראה וכל ימצא ואם בא להשליכה לאור אין שורפי' קדשים ב"ט ואם בא לקרוא לה שם ולאופה עובר משום לא חעשה מלאכה דקא עביר מידי דלאו טרף אכילה הוא הילכך קורא לה שם אחר אפי"ה ומניח לה עד חולו של מועד וטרף לה וכן הלכתא:

ל' יא

סי' קסד ושאלתם נדה שטבלה בים עלתה לה טבילה או לא כך ראינו שגדה דאורייתא עולה לה טבילה בים מפני שהים נמקוה ומקוה' בה טובלין כל חייבי טבילה נדה ויולדת ומטעמי' וטמאי' בנבלה ובשרץ ובעלי קריין חך מוצ' שנאמר בו ורחץ בשרו במים חיים וטהר ועשיו' כל דעות שבישראל ספק צבוח הן ואין עולה לכן טבילה במקוה אלא צריכה מים חיים שכן שינוי כל הימים נמקוה שנאמר ולמקוה המים קרא ימים ר' יהודה אומר ים הגדול נמקוה ולא נאמר ימים אלא שם בו ימי ימים הרבה ר' יוסי אומר כל הימים מטעמי' בוצחלין ופסולי' לזבים ולמטעמים ולקדש בהן מ' חטאת וכל דעות ספק צבוח הן והלכה כרב דאמר ובה שהפסיקה טערה בג' שלה סופרת לחי' שבעה וה"ה למה וספק ובה היא:

סי' קסד ושאלתם הא דאמור רבן בועל בעילת מטוה ופורש לריכה שבעה נקיים וטבילה כעיקר ובה או לא חינוקת חשו לה חכמים שמא עם טורח דם בחולים אי אפשר לבא דם בחולים בלא לחטוי ויבה וכיון דמשום הכי הוא לא שגא דאחא ועודה בבית אביה ויטמא ול"ש לריכה שבעה נקיים וטבילה כעיקר ובה' והלכתא עוברת ומניקה שראו דם הרי הן כשאר כל דעות חבבות צין לשבעה נקיים צין לטבילה והא דחק ר"א אומר ד' נשים דיין שעתן אלו הן בחולה מעוברת ומניקה וקנה והלכה היא לענין מעט דקדשים ותרומה דהיבא דוסת בשעה ראשונה דלילה ונענה כל היום כלו שלפני וסחה בתרומה ובקדשים שהם עשרה שעות קודם וסחן מטמאות אוחו כמ"ש ח"ל בבעילתו דכתיב והכרתם את בני ישראל מטמאתם ולא ימוחו בטומאתם בטמאם את משכני גו' אזהרה גדולה לבני ישראל שיפרשו משותיהם סמוך לוסחן וכמה עונה הילכך לענין מעט

וכך ראוי בזמן שחיים לברך ברכת שארין משאילין אותה אם כשרה היא לברך עליה אם אומרת כשרה מברכין ואם לאו אין מברכין וכך הוא המנהג וטוב ויפה וכבר כתבנו בפי' כתובות:

לדבנו שריד ו'ל

סי' קסא ושאלתם חלה גדולה שמתנין אותה לכה מותר לקרוא לה שם ב"ט של פסח קודם אפי"הה שלא אסרו לקרוא ב"ט של פסח שם אלא לחלה של אש ששם קרא לה שם אין יכול לשרפה דק"ל אין שורפי' קדשים ב"ט ואם אפה אותה אחר שקרא לה שם הרי אפה מה שאסור לאכלו ב"ט דאסור לעשות בו אלא אוכל נפש בלבד אבל חלה גדול' כיון שכהן טמא אוכל אותה הרי היא כשרה לאפותה ב"ט וכשהוא קורא עליה שם ב"ט אינו עובר על כל מלאכה לא יעשה בהם אבל חלה של אש בא' ודאי לא חקרא לה שם עד שחלפה ובשאר ארצות לכתחילה כך ראוי לעשות וכך המנהג אבל אם טעה וקרא לה שם מותר לאפותה במקום שיש כהן קטן שהרי היא ראויה לו כדשמואל דאמר אין תרומת ח"ל אסורה אלא במי שטומאה יולאה עליו מגופו ואם לא קרא לה שם לא יפריש מראשית העיסה סחם ויאפה אותה לפי שאין העיסה ראויה לכך אלא אופה את כלה ומזרף את הלחם בסל אחד ומזיז כנר א' מן הסל מעשרים וארבע ככרות וקורא עליה שם וכן הלכה:

לדבנו יוסף גאון

סי' קסב ושאלתם והלכתא חופי' חלה של אש בפסח וכן בשאר ימים טובים ואין שורפי' אותה דאין שורפי' קדשים ב"ט אבל מניחי' אותה לאחר י"ט ושורפי' אותה ולענין ברכה אין מברכין' אלא על חלה של אש ועל כהן ואין קוין חלה מכהן כלל לפי שקדושת הנוף היא ואין יולאה לחולי' אבל כל המפריש חלה ממחר על כהן ומזיזה לו חה מעשה ומנהג:

לרב בערובא ו'ל

סי' קסג ושאלתם לענין הפרשת חלה מן העיסה אם צרי' לשער א' מנ"ד או לא כך ראינו שלא הצריכו חכמים לשער אלא אפי' לש סאה כלה בעריבה אחת אין עליו להפריש אלא חלה אחת כדכתיב ראשית עריסותיכם חלה גו' ומראשית עריסותיכם חה שחייבו חכמים אחד מנ"ד מחללת חיובה של עיסה וכמה

שערי תשובה

יח

בלא ברכה מה לי ברכת מצה ומה לי חפילה ועוד בעל קרי ומשמש מטחו שכתבו בהם ותמאן עד הערב הכי נמי דלא מלאו ולא מברכי' ברכת המזון וברכת פירות זבין ומצורעי הלא מחפללי' וכי אובלי' הלא מברכי' וכי אפשר לומר כן שאין מחפללי' ולא מברכי' אלא מחפללי' ומברכין ואין בכך כלום וכן נדה נמוחן:

ואי קשיא לנו הא דחייא טבל ועלה בעלייתו אומר אקב"ו על הטבילה אלא קודם טבילה לא מברך וילי' מינה למדה וכל הטמאים דלא מלאו ולא מברכין ברכת המזון לאו הכי הוא ולא קשיא התם כיון דאפשר לאלתר דטביל מברך אבל לענין חפלה וברכת המזון אי אפשר כל יומי דטומאה למיטבול לפיכך מברכת ומחפלת ומברכי' להפרשת חלה:

ונדה כל זמן שהיא טובלת במים חיים לטהר כדי שחכא מותרת לבעלה לריבה לברך מפני שחובה על אשה לטבול במים חיים אבל אנשים אין עליהם חובה עד זמן חקתה עליהם מים טהורים וטהורים:

סי' קעא ושאלתם הלכתא היחא למידה להיות רואה יום עשרים ושיתא ליום שלשים זה חזק אכורין והכין גמרא הגיע יום עשרים ולא ראתה מותרת לשמש עד יום שלשים וחוששת ליום שלשים הגיע יום עשרים וראתה הותר יום של שלשים' ונאסר יום עשרים שאורח ב' בזמנו:

היבא דסכיר נהרא ולא הוה ביה פירי דשפי מיא להדי לא בלקא לה לאיחחא טבילה בגינה והיבא דלא נפיש מיא למימרא בה לאיחחא טבילה קומחא מיגדרא כבייתא ופיר דמי:

לדינו הא"י ז"ל

סי' עקב ושאלתם אשה המקשה לילד וראתה דם בקשורה דה הויא פירוש י"א יום שבין מה לדה הלכה למשה מסיני וכי מינה חלחא חבה ושבעת ימי נקיים ואי חייא יומא דחד סר הדרא אל נדחה:

אנשי מורח דה משחמשת בכל צרכי הבית חוץ משמי דברי' אינה מוחג לו אח הכוס ולא מנעת לו אח המטה:

ובני ארץ ישראל אינה נוגעת בדבר לא ולא בכלים שבבית ומדומק היירו שתיק אח ביה:

סי' קעג ושאלתם לידה לריבה שבעה נקיי' רופים או אפי' מפחרין ח"ש דח"ד' ושלשים יום ותלשת ימים יכול אפי' יהיו מפחרין ח"ל יום מה יום כלו רעף אף שלשים ושלשה רעפין והילך שבעה נקיים וחאי

הוא דשין הלך ל' נשים משאר נשים אבל לענין ז"ל סלן שוחת הן רב פלטוי ז"ל:

סי' קסו ושאלתם הא דאמר רב תמואל הלכה בועל בעילה מצוה ופורש אפי' בחינוקת שלא הגיע זמנה וכו' שכהגיע זמנה לראות וכן מנהג בשחי ישיבות ובכל מקומות ישראל שאפי' קטנה בח עשר שנים ושאלת בועל בעילה מצוה ופורש רב הילאי ז"ל:

סי' קסז ושאלתם יכולה אשה לטבול באמת המים שאין שם מ' סאה מכוסי' או דילמא כיון דרדופין מימיו אעפי' שאין שם מ' סאה מכוסי' כן שו חכמים במ' סאה הוא טובל במ' חסר קורטוב ח' אינה טובל היו מים רדופין ואשה יכולה לטבול בהן דג זה שהוא במים ומים חופי' מלמעלה והם עולי' עליה בזמן שמקימה אח עצמה דג עולה לה טבילה ב' מכוסי' בין רדופי' בזמן שיש באמת המים ארבעים סאה:

לדינו הא"י ז"ל

סי' קסח ושאלתם הנות' אשה בחולה כו' הלכת' הנושא אשה בחולה כשהוא בועל בעיל' הראשונה שהיא מצוה פורש ממנה ואסור לבעול בעילה שנייה עד שחשפור שבעה נקיים וטבול במים חיים מפני שדם בחולים גורם לדם נדה שיצא עמו וכשהיא נבעלת בעילה ראשול' אוחזת אוחז רעדה ומלחלה ובזמן שהאשה מתחלחלה היא פורשת נדה ונענין מה שנחבז באסור ותתחלחל המלכה מאד אחר רב מלמד שפרסה נדה:

דמי' שאלת ז"ל

סי' קסט ושאלתם על הגדה שאינה יכולה לטבול מפני נדה ומפני סכנה ושהמים רחוקים ושאיינס יכולים לעזוב את המקום ולילך אל מקום אחר לא חיינו חקנה לדה כל עיקר לבעלה אלא בטבילה אבל להשחמש בבית ולהיות עושה כל מלאכה והיא נוגעת בכל והכל נוגע' בה ולהחפלה ולהגו בכל טהרות בעלמא כיון שראתה אעפי' שלא טבלה חששה כל כך אבל לבעלה הותר שלא יבא עליה עד שחטבול:

סי' קעז ושאלתם נדה מברכת ברכת המזון ומחפלת או פטורה היא מחמת אונסה כחולה או דילמא מברכת ומחפלת בשאר לשונות או דלמא כיון דחפילה בכל לשו' לא שגא' כך ראינו שהדה מחפלת ומברכת בנדחה כמנהגה ואינה חוששת לדבר נהי דאסורה לביה כלום ופטורה מן המצוה הא אחר רבינא דה קונה לא חלחה כיון דחייבת להפריש אפשר להפריש

רוחך מקום עומאה דיו ויניח חפלין ואם אינו יכול
לסין מקום נגיעת עומאה או יטובל ויניח חפלין או
יבטל מן החפלין אותו היום.

אנשי מרח און טובלין לא מקרי ולא מחשמי
משחרב בית המקדש און המתנגעין מעמאין ובזמן הזה
אם ח"ו יהא חלמיד או חכם מארע און דוחין אותו
לא מבית הכנסת ולא מבית המדרש דליכא השתא ויהי
מחיד קדוש:

ס' קעז ושאלחם הלכחא כהן דעבר ונסי'
גרושה כל בני דהו ליה בזין ובנחא חללין אימין ופסולין
לכהונה לעולם אבל ישראל ששאל ששאל בחו כשרה
לכהונה והאי חלל זכר אע"ג דנסיב בח ישראל כל בנותיה
פסולות לכהונה ובין הכי נמי ומיבטי לאפרושי' ואכרחי
עלייהו דליפרישו כהנים מכהן ולא ליחלקון בהון וכהן
פסע הוה דרחמנא קדשיה ליה ולורשיה ואיכו קא מחיל
זרעיה ומיחבטי לשמותיה עד דפריש מינה ואלקיייה
ויראו אחריים ויסרו ואי הוה חיישין דאזיל לדוכת'
אחרימי ופריש ידיה הוה קיין ליה רש אלבעתיה
לקבעין ביה מומא דלא ליפרוש ידיה דוקא דלא דר
ביה ועמד:

שליח גבור נריך להקרות לכהנים ופעמים שיגע
החן אומר לאחר שידע וקורא עם הכהנים ושוחק
החן ורוחו ואין בך כלום וכן אנו עשין בישיבה וכהן
שאינו עולה לברך העם אינו מחברך ואם אומרים לו
ואינו מברך ראו לנדותו משום ותמו את שמי על בני
ישראל ואינו רואה:

ס' קעח דין עשרה מילי דחסידותא דהוה נהיג
בהו רב ובתריה לא יכילו סלקון שמעיה לאחוקי בהון
וכל חד וחד מנהון אחיקו בחדא מנהון:

חד דלא הוה מסגי ארבע אמות בקומה וקופה
ונהיג רב יאודה אחריו.

שנית דלא הוה מסגי ארבע אמות בגלי הראש
ונהיג רב הונא אחריו.

שלישית דקיים שלש סעודי' כל ימיו בשבת ונהג
ר"נ אחריו.

רביעית וחמשיה שלא היה מביט למדין ואפי'
לפניו דאמר שימי כו' אלמא עד דשמע קליה לא ידע
ונהג רב יוסף ורב שש אחריו ולא יכלו לעמוד בה
עד שסימו את עיניהם.

ששיית כד הוה עייל לבי מדרשא הוה מקיף ולא
הוה פסע ועייל קמי רבן דלא מטרע גבור' ונהג רבי
וירא ואב"י אחריו.

רשפין ואם הפסיק עומאה בימיכו הרי היא עומאה
הישובת על דם עובר אסורה לשמש עגן שהיתה משמשת
עם בעלה בל"ג ימים של זכר או בששים תשח ימים
של נקבה כיון ששלמו ימי טהרה ופסק קץ ימי טהרה
שאתרה חורה אעפ"י שאין רואה דם כל עיקר אל
ישמש עמה מאי עומא שפון שהוחזק מעין משופע ובא
חיישי' שמה רואה עמו במטה בלילה ונעשית דה
גמורה ועשו חכמים בה הרחקה יתירה לפרש ממנה
רואה לילה של שלשים ותשעה לזכר ושל שלשים ותשעה
לנקבה:

סימן קעז ושאלחם הרואה קרי בזמן הכפורי'
חייב לטבול דח"ר הרואה קרי ב"ה יורד וטובל ומצערב
תפסק וכן בשאר ימות השנה יטבול משר נקוץ אבל
כך ראינו ב"ה און אבל ים לומר בשאר ימים בזמן
שהיה מחנה דנחייב ויהי מחיד קדוש ונחייב ויאל אל
מחיד למחנה ולא יבא אל חיד המחנה אבל בזמן הזה
שהכל עומאים בעומאה חמורה והיא עומאה מת שהרי
אין פרה אדומה מה הנאה ים לבעל קרי בטבילה והרי
גבר עומא עומאה חמורה שאי אפשר שלא נגע בעגס
המת או בקבר או שזכרם לאלה המת או שנגע בקטמחו
במת אעפ"י שעברו עליו מזה שנה וטיבל בכל מיתות
שבולס לא עלאה לו אלא באפר הפרה הילך און
נריכין בעלי קריין טבילה אלא רחיצה ויפה ומעלה
לקנות עצמן לבד וכן המשמש מטחו כך כבעל קרי מפני
שהם שוין:

ס' קעז ושאלחם הטובל לכבוד שבת ולכבוד
י"ט נריך לברך או לא כך שני חכמים מיום שחבר ב"ה
און עומאה וטהרה ואין עלינו חובה לטבול לא בערב
שבת ולא בערב י"ט שאין עלינו טבילה מן החורה
אלא לביאת מקדש אבל עכשיו דאין מקדש קיים אין
עלינו טבילה וכיון שאין עלינו חובה לטבול אם טבל
אסור לברך אבל דה שהיא מחייבת בטבילה בזמנים
חיים לטהרה לבעלה נריכה לברך אבל אשמים שאין
עליהם חובה בזמן הזה לא עד שיתקיים חרקה עליהם
מים טהורים וטהרתם רב וטורחא וז"ל והמשמש מטחו
אע"ג שהוא כבעל קרי בעל קרי נחייב בו ורחק את כל
בשר ונריך כל גופו ואפי' חפיה בעי אבל משמש מטחו
כיון שחבר ורחק בזמנים ולא נחייב את כל בשר נריך
מאבגו ולמטה ותפשוף יפה ואין נריך לרחק כל גופו:
ס' קעז ושאלחם אם יכול אדם להניח חפלין
לאחר ששימש מטחו או לא כך ראינו שאם יכול לשמור
עצמו שלא יחלכלך בעומאה וידע לכיון מקום עומאה

הוא מוצגו ומכהו באפסור כפול לשנים ואין לריבן השבן
אלא שורא דדייני:

סי' קפב ושאלחם אדם שעבר עבירה ויכר
בשבת או ב"ט ומחיראין למולאי שבת שמה יכר
ויחלה עגמו ביד גוי מהו להכניסו לבית הסהר או
להלקוחו בשבת או ב"ט. ודאי יכניסוהו לבית הסהר ואל
ילקו אוהו בשבת או ב"ט מפני חילול ויש דברים במלקות
שיש בהם חילול ואל תחשו להכניסו לבית הסהר שלא
יכיה טאר הדיינים תחת טארו ומותר:

סי' קפג ושאלחם גרס כבי ב"ט אסור או
מותר קי ראינו שאסור דעולא איקל' לבי רב יהודה
אמר ליה לשמעה קו זקיף ביה בשרגא והחס לא מפסקא
ד"ט הוה ואוחיב ליה ר' אבא לעולא העון שמן בנר
חייב משום מצעיר והמסחפק ממנו חייב משום מכבה
כיון דמוטל משמנה הוה ליה גרס לכבוי ולענין כבוי
שבת וי"ט שוין ואח אמרת לשמעך קו זקיף בשרגא דקא
גרמח ליה כבוי ואמר ליה לאו אדעתאי:

והלכתה כמאן דאמר שני ימים של גליות שתי
קדושות הן דאמר רבא הלכה כדרבעה זקני' וליבא
דריב' אלעזר דאמר שתי קדושות הן וההוא בר טביא
דאיחיד ביום טוב ראשון ואישחמיט ביום טוב שני:

סי' קפד ושאלחם כי ייחד ב"ט ראשון
ואשחמיט ב"ט שני מי שרי למשחמיה וק דגים שלום
גוים ב"ט א' מותר לאכלן ב"ט שני וק פירות שחלשום גוים
ביום טוב ראשון מותר לאכלן ביום טוב שני או לא.

כך ראינו שכלן בין בר טביא ובין דגים שלום
ב"ט ראשון ובין פירות שחלשום גוים ב"ט ראשון וק
בינה שולדה ב"ט ראשון כלן מותרין ל"ט שני כיון
ששקעה חמה של י"ט ראשון ונכנס י"ט ב' שוה בכדי
עשייתן ומיד מותרין ודוקא בשאר ימים טובים אבל בר"ה
אסורין מפני שקדושה אחת הן ומפני מה נשחזה ר"ה מכל
ימים טובים מפני שהדבר חלוי בקידוש חדש ובראשונה היו
מקדשין על הראייה ושא חממים פעם אחת נשחזה העדים
לבוא להעיד על הירח ונתקלקלו הלויים בשיר שלא ידעו
אם שיר של חול יאמרו או שיר של ר"ה החקינו שלא יהיו
מקבלין אלא עד המנחה ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה
מאי ולמעלה עד ערוב השמש נוהגין אוהו קדש ולמחר
קדש שכבר באו ואמרו ראינוהו מבערב וכיון שעבר זמן
מוסף ולא הקריבו בו ביום מוסף נוהגין אף למחר קדש
ומקריבין בו מוסף לפי שני ימים טובים של ר"ה קדושה
אחת הן ואפי' בזמן המקדש נוהגין שני ימים של ר"ה
לפי' אין קורין אותם שני ימים טובים של גליות ומה

שביעית דלא הוה אכלי מסעדת הרשות משום
חלב ודם וגיד הסף:

שמינית דכל דקפיד עליה אול איכו לגביה ומפיים
ליה ונהג רב וטורא בריה דרב נחמן אחריו:
חשיעית שהיה רגיל חזיר בחפלין ונהג רב שש'
אחריו:

עשירית שהיה קולו ערב והיה רגיל לירד לפני
החיבה ולהיות מחורגמן לרבו ולכל מי שגרי ולקיים
מה שנאמר כבוד את ה' ממוקד ונהג ר' חייא בר אבא
אחריו דקאמריין רב חייא בר אבא בר אחיה דבר
קפרא הוה והיה קולו ערב כשפורש על שמע ויורד
לפני החיבה אמר אהייה לבוראך ממה דהגיין הד"כ
כבוד את ה' ממוקד:

סי' קעט ושאלחם מי שנאסד בעבירה ואין
עליו עדים במעשה אלא בספירה שמספרין וקודם לזה
יאל עליו עדות שפרך היה מה דין יש עליו כך ראינו
שיש עליו מלקות דאמר רב מלקין על לא טובה השמעה
שנאמר אל בני כי לא טובה השמעה וה"מ שנאסד
בפניה וקודם זה לא עשה תשובה על מה שעשה אבל
נאסד באשח איש אין מלקין אוהו שלא יאל לעו על
בניה שהם ממזרים וק הלכתה:

ושאמרתם עד שיראו כמכחול בשפופרת ה"מ
לענין קטולא אבל לאסורא לא בעיק כמכחול בשפופרת
אלא כדאמר שמואל ובמנאפיים עד שיראו להם מנאפיים
רב מנאפיים ז"ל ע"כ:

רב שירא ז"ל

סי' קפ ושאלחם כהן דנסיב גרושה ושמתו יחיה
חרין חלחא זמתי ולא שבקה ואמר לא ייחא לי למהוי
כהן משמחין ליה לעולם עד דפריש מינה ומגרש לה
ואע"ג דאמר לא ייחא לי למהוי כהן לא משמחין
ביה דאמריין מיין שאם לא רעה ח"ל וקדשחו בעל
כרחו וכל כל דאמר בעיק למעבד עבירה לא שבקי ליה
וב"ש כהן דרחמנא קדשיה ואיהו קא מחיל זרעיה
לישחמת חזיר דכל דאיחיה בהדה בעבירה קאי וליכרו
על בניה דחללי אינון ובניהיה פסילן לאינוסבי לכהנים
דחק בה חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם:

סי' קפא כהן שמטמא למת ילקה ארבעי' והלכתה
כהן מטמא לאחוריו ארוסה ואין מטמא לאחוריו גוואה:
ומלקות דאורייתא אע"ג דלא נהיגא מכת מדרות נהיגא
מלקות חורה ארבעים חסר אחת מכת מדרות אינו ק
אלא מובטין אוהו עד שיקבל או עד שחלל נפשו ובמה

סי' קפז ושאלחם ב"ט זריכי' אנו לבטע על שחי ככרות או לא הוו יודעי' שזריכים אנו לבטע על שחי ככרות ב"ט כדרך שאנו בולעי' בשבת מה טעם לפי שבשבת עומה לא נתחייבו ישראל לבטע על שחי ככרות אלא משום מן ובי"ט נמי כיון שלא ירד מן בשבת חייבי' אנו לבטע על שחי ככרות כשבת דתניא שש ימים חלקקוהו ר"י אומר למדנו שלא היה יורד מן בשבת ב"ט מנין ח"ל שבת לא יהיה ב"ה"כ מנין ח"ל שבת לא יהיה בו:

אנשי מורה שוקלי' בשר ב"ט ובני חיי' אפי' לחלות בכף מאזנים לשומרה מן העכברים אסיר אין משגיחי' בכף מאזנים כל עיקר:

סי' קפז ושאלחם יכול אדם לירד לבזר ב"ט להוציא דלי או לא קד שנו חכמים אך אשר יאכל לכל נפש האי נמי ארך נפש הוא ואנו שואבים מים מחסום שבת אפי' בסוף אלפים אמה:

וששאלחם דלית ביניינו תלמידים והם שועלי' קטנים דלית בהו וחולקים ואומרי' על הגאונים עמודי עולם מנין להם דבר זה ומוציאים ספריהם והם לא יבינו פועל ה' ומעשה ידיו ולא השיגו אפי' דבר קטון ממה שהשיג תלמיד תלמידהם של קטן שבגאונים כדאשכחן אחד מן הגאונים בחר דנה נפשיה אשכחן ביה זכור גברא ההוא לטב כל הויי דרבנן קדמאי דא עס דא ושיח סדרי משנה דאחגני מיומי דהלל ושמאי וכמה עיניי דלית לון שיעורא דאפי' במתיבתא דרביא יסדרון הלכה כמחור' והיך באים שועלים אשר לא ראו מאורות וחושבי' לאמר סרה על ה' ועל נחלתו מי שהיך בחליסר נפי כל התלמוד ועמד על כל מה דהוה מימות יהושע בן נח איש מפי איש הלכה למשה מסיני ואומר חושה על תלמיד קטן שבקטני הגאונים כי כולם דברי אלהים חיים ואפי' במדרשו של משה רבן הגביאים לא ידחו אותם ממקומם והמתחם ופלפוליהם הוא הדבר אשר אזה ה' אל משה ואעפ"י שאומרי' הכי הוא ואין מביאי' ראיה באיזה מקום הוא אין לחוש על דבר קטון או גדול וכל החולק על שום דבר מכל דבריהם כחולק על ה' ועל תורתו: **סי' קפח** ושאלחם חמאה של גויס אסור או מותר כיון דקיס להו לרבנן דחלב טהור עומד טמא אינו עומד מותר אלא שאין הדעת מקבלת ומי שיפה דעחו ואכל רוחר:

רב דין דקד' ו"ל

סי' קפח ודבש דבורים שעוש' ממנו שר אס בשאר ימות השנה מותר לשחוט ממנו ואין בו משום

הטעם הוי חמורה ומשונה ר"ה מכל ימים טובים ולפי' בר טביא ודגים ופירות וביצה של י"ט ראשון מותרין בשני כמו שאמרנו למעלה דאמרינן אחר רב פפא הלכא גוי שהביא דורון לישראל אם יש מאותו המין במחזור כגון חמרים וענבים באלול וחסרי והביאם לו ב"ט הראשון של גליות לערב כיון שילא י"ט ראשון וקדש היום ונכנס י"ט שני שוהה בכדי שיכנס לכרס ויבצר ולאחר מות' לאכול מהן וכן ביצה ומה טעם שכן אנו אומרים אם המול י"ט ראשון ודאי הוא ט"ו בחשרי היום חול הוא ומותרין וכן ביצה ואם היום ט"ו בחשרי הוא הללו מחול נחלשו וכן ביצה וכן עירובי תבשילין דאמר רבא מניח אדם עירובי תבשילי' מ"ט לחברו מניח ב"ט ראשון ומחנה ואומר אם היום ודאי י"ט הוא למחר שהוא ע"ש חול וכבר מותר לאפות בע"ש שהוא חול לאכול בשבת ואם למחר שהוא ע"ש י"ט ודאי הוא מחול אי מניח עירובי תבשילין וחמישי בשבת זה עדיין חול הוא ודוקא כי קאמר רבא בשני ימים טובים של גליות אבל בשני ימים טובים של ר"ה לא אמר וחוב קאמרינן שני י"ט של גליות רב אמר נולדה בזה מותרת בזה ור"א אמר נולדה בזה אסורה בזה אבל שבת וי"ט או י"ט ושבת רב אמר נולדה בזה אסורה בזה ורבי יוחנן אמר נולדה בזה מותרת בזה ושיי' של ר"ה רב ושמואל דאמרי תרווייהו נולדה בזה אסורה בזה ופירות כושיהו וקד הלכה דאמר רבא הלכא כושיה דרב ביהי תלח בין לקולא בין לחומרי' לבד מן מה שהקלו בו חכמים דאמר רבא מח ב"ט ראשון יתעסקו בו עממין ב"ט שני יתעסקו בו ישראלים אפי' בשני ימים של ר"ה ואע"ג דקדושה אחת הן מה שא"כ בביצה וכן הלכה ואין לוח ממנה:

ואי קשיא לרבני' בשכר כבר מפורש טעמו של דבר שהן אינן בני חורה ואחם ברחמי שמים בני חורה וחכמים בחורה אחם ח"ו לפשוטו לכם כבני בשכר ששלחו לו ללוי אלא אחם חשובים לפנינו כמותינו:

רב נסורא ו"ל

סי' קפח ושאלחם כל מיני תבלי' של קדרה מדוכין כדרכן ב"ט וז"ל לשנות לבד ממילחא ומוריקא וכן הלכה והלכא חלוק שחפרו גוי או בגד שלבשו גוי לישראל אסור ליעלו מן הגוי ב"ט אבל ודאי אם שיגר לו גוי דורון לישראל כלים שנגמרה מלאכתן מערב י"ט אפי' ב"ט מותר לקבלן ממנו שאין זה חמור יותר מדגים ופירות בני יומן וכ"ש כלים תפורי' שאיסורן קל:

היו אומר וידויים עשרה ביו"ה כ' ג' ביו"ה ו' במוסף ו' במנחה ו' בנעילה ו' א' שמוסיף ג' של חפלה ערביה בליל יו"ה והם י"ג ודויים כנגד י"ג מדות שבפרש' ויעבור לבטל הלכות פסוקות:

סי' קצ"ה מלך או שלטון או בעל מכס שמשגר בקהל להחרים בשביל לרכוש וחספיו להעניש או ליקח ממון יהודי ואי אפשר שלא להחרים משום אונסא כל חרם שמחרימי' אינו כלום ואין לחוש עליו וכן ישראל שהיה ממון אלל חבירו והלשינו עליו וזה המלך להחרי' והנאמן אינו רוצה לגלות אלל לירשיו לשלם תבוא עליו ברכה וקללת חסם לא חבוא ואין לחוש על ההוא שמחא וחרם ואיבעי לן לאחזקי ליה טיבוחא ולברוכי ליה דקאי בהימנותיה דקא מרחם על יורשין ובהאי גברא כחיד עיניו בגאמי ארץ:

לדניו האין ז"ל

סי' קצ"ו ושאלתם בענין נטילת ידים הא דתנו רבנן כל המטא כולן מברך עליהן עובר לעשייתן חוץ מן העבילה מי שהיו ידיו מטונפות או מלוכלכות וביקש לרחוץ ידיו ולאכול אימתי מברך על נטילת ידים קודם שירחץ ככל המצוה או לאחר שירחץ כי ראינו מקצת חכמים מודים אותה לטבילה ואומרים אפי' דהוי גברא דחיי וטבור כיון שידיו מטונפות או מלוכלכות מוטב לו שירחץ ידיו ויהא בנקיות ויברך ממה שהיה בכלותו ומקצת חכמים אומרים לא חתא אלל מקודם ככל המצוה שהבירה עובר לעשייתן ק"ל אלו רואים כי עיקר הרחיצה היא בשעה שמגבגב ידיו מן הרחיצה דהא תימן דכתיב ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא שאסור למשמש בפח וידיו אינן נגובות לח מים קריק ליה וקרא לון טמא אעפ"י שהן רחוצות ואינן נגובות אלמא בנגיבה חליא וחזיק בין רחיצה לנגיבה מברך והוא ליה עובר עשייה וכן אבי הבן דאמר ר' לברך אקב"ו להכניסו כו' ואעפ"י שנתעבב ולא בירך אלל קודם פריעה שפיר דמי דחזיק מל ולא פרע כאלו לא מל אלמא בפריעה חליא הכי נמי כל זמן שידיו לחות אין הנקיות שלם ולפיכך מברך קודם נגיבה ויש מן הראשונים שאמרו שכל לכלוך וטוּחַף אין מעבב את החפלה אף נטילת ידים אינו מעבב ומברך עם נטילת ידים:

הרב ר' משה דר כחמן

סי' קצ"ז בטרם נטילתם ירכו ברכתם כמו שאומרי' טעוה הוא והכי מוכיח בספר המאור בפסחים

ביטולי גוים שכך אמרו חכמים ואלו מותר' באכילה חלב שחלבו גוי וישראל רוצהו והדבש ואמרי' האי דבש למאי' ליחוש ליה אי משו' גיטולי גוים נאכל כמו שהוא בחי הוא ואין בו משו' גיטולי גוים ואי משום דמערבי ביה אסורחי מיסרה וזוהן טעם לפגם הוא הילכך מותר לנחילה:

סי' קצ"ח והיכא דאיערבה בינה טרפה בהדי גוים אחרות אפי' באלף כלי אסורות:

סי' קצ"ט בינה דאבשיל בהדי גברא אסיר למיכל בחלבא דאמרי' בלעג לה מן גברא:

לדני' יעקב ז"ל

סי' קצ"ב על ג' סעודות שאם היה אוכל פירות או מידי אחריתא עולה לו לסעודה ג' כדאמרי' גבי סוכה י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אם השלים במיני תרומתא ילא:

לדני' שמעון ז"ל

סי' קצ"ג שאם בא אדם אחד בסעודה אלל חביריו ונטל מעל השלחן חתיכה של דג או של בשר עוף וטבל בפלפלין או בשומן שזרי' נטילת ידים כדאמרי' בערבי פסחים כל שטיבולו במשקי' זרי' נטילת ידים ודוקא בדבר שדרכו לטבל אבל בדבר שאין דרכו לטבל לא מדקאמרי' כל שטיבולו במשקי' ולא אמר כל שטובלין משמעו דבר שרגילי' לטבל דחייב רב ארשינא כל דבר שיש בו לכלוך משקה זרי' נטילת ידים:

לדני' יעקב ז"ל

סי' קצ"ד קטן וחומש בידו לא רצה לעשות נזיק לעשרה אעפ"י שבמקום הרב רבי' שמעון ז"ל היו מהגי' קד הוא לא רצה לעשות ק והיה אומר כי לא מלינו בשום מקום שעושה נזיק ע"י חומש רק לעיבור שנה מלינו ספר להשלמה עשרה בפרקי רבי אליעזר דאמר החסם בג' מעבירי' את השנה ר"ל אומר בעשרה ואם נתחטטו מביאי' ספר חורה ועושי' עבודה ואין מוכירים שם כלל קטן שיהא אותו ס"ח בידו ולהטריף בין שיהיה לעשרה אלל משמעו דלענין מלחא דהחסם מועיל ס"ח בלא קטן:

לגאון ז"ל עשרה פעמי' הוה מוכיר כ"ג את השם ביו"ה כ' ג' בלדיו ראשון של פר ו' בידיו שני ו' בשעיר המשחלה ואחר בגורלות והיה מוכיר בפי' שם בן כ"ב אוחיות והיה מסדר בקבלה לראש הישיבה וכנגדם

היא אלתא המנהג אין מברכי' עליו ומחפלי' ח"י ברכות כדרך שמחפלי כל השנה ומחודד לאחר חפילו אבל מטאזא אתה יודע ע"ה על מטאזא אלהי עד שלא מברכי הרב ר' משה ב"ן ז"ל:

ס' רג' אין אדם מידן בר"ה אלא על דברי העולם הזה כגון שאמר בתקיעתא דרב אין לחרב אין לשלום וכל מה שאמר בניהם אין אלא ליום הדין שהוא יום המיתה:

לדנינו האני ז"ל

ס' רד' גרסינן במגלה מגלה אסתר נריכה שרעוט כאמחה של חורה מאן אמחה של חורה אלעזר ומשה שיאי' ועדה פי' משה ואלעזר נשיאים ועדה היינו דברי בני אלפחד דכתי' בהן ומקרבני בני אלפחד וגו' ומעמדה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ואעפ"י שהם דברי נשים נריכי' שרעוט כן מגלה אסתר אעפ"י שהם דברי נשים כגון וסתי ואסתר נריכי' שרעוט:

שר שלום ז"ל

ס' רה' בני אדם שנכנסו לביה הכנסת לאחר שאמר ש"ז ברכו אם עדיין לא פשו על שמע יאמר ויאמר להם ברכו ויפרסו הם על שמע לאחר ברכו דמחלה שבה ואח"כ חפלה אבל אם קראו קריית שמע אל יאמר להם ברכו כלל דהא התחלת חפלה מיוזר אור הוא ונריך אדם לברך לקום קודם שיחפלי וע"כ אסו' לברך לחברו קודם שיחפלי ולקום נרי' לברך קודם חפילה ולבני אדם אחר חפילה:

רבי' שירא ז"ל

ס' רז' המפל על פניו נרי' שיטה על ד שחאל ויגביה ד ימין והכין חזין לרבן דעבדי וחולי' פניהם למעלה מן הקרקע. המחפלי קודם שיראה ג' ככבים אין חפלו חפלה לפי שלא קרא ק"ש בעונתה:

רב כסרנאי ז"ל

ס' רז' ושאלתם כהן ששחמד וחר בו אם עולה לדון ולקרות בחורה או לא כך ראינו שאם חר בו דיו להיות כשאר ישראל או ככהן בעל מוס אבל לעלות לדון ולקרות חפילה בחורה כי עבדו ליה רבן הדא מעלה כי איתיה בקדושתא כדכתיב וקדשו לכל דבר שבקדושה לקרות ראשון ולברך ראשון כיון דבעי לברוכי אק"ב בקדושתו של אהרן וטו' לברך את עמו ישראל

והרב ר' משה ז"ל הורה ק' בברכות אלא הגיה בעוד נעילתם יברכו ברכתם:

לו ז"ל

ס' קצח' ילמדנו מלה מטאר של עוף אי הוא המחיר בראיון גמורות ומחיר אי במקומי וידעתי שערב אסר:

לו ז"ל

ס' קצט' לאכול פירות חוץ לסוכה ידעתי שכל המחברים החירו ואני אסר בראיה נכונה מן השמועה המכרת במסכת יומא וכך נראה דעת רבי' ז"ל ואחיה דע לך:

לגאון ז"ל

ס' ר' ושאלתם מי ששבע שלא יכנס אלל אחיו וחלה או שמת אם מותר להכנס אללו או לקבורו כך אמר רואי' כל זמן שאחיו חי לא יכנס אללו ואפילו לבקרו אבל אם מת אין זה נכנס אללו ומותר הוא ליכנס לקבורו:

לו ז"ל

ס' רא' למה לא נכתב שמו של הקב"ה במגלה אסתר פי' מפני שפרסיים העתיקו המגלה ולא ראה הקב"ה שיהיה שמו מונח בין פרסיים ד"א כחוב במסכת ראש השנה היו רגלי' לכתוב את השם באגרות חובות וכך נכתב' בשנת כך וכך ליומא כהן אל עליון ואמר חכמים למחר זה פורע את חובו וממלא השטר מוטל באשפה עמדו ובעלוס ואוחו יום עשאוהו י"ט הכי נמי כיון דמגלה אסתר נקראת אגרת כדי שלא יהא חלוק בינה לשאר אגרות לא רצו לכתוב בה שם הקב"ה:

רב סעדיה ז"ל

ס' רב' כל אחד ואחד טובל בערב יום הכפורים ובעלייתו מלטבול מברך על הטבילה:

והרב ר' יצחק בן גיאת ז"ל טבילה זו כיון שאינה מחקת חכמים הראשונים לא בת ברכה היא לא מחייב לברכה קודם טבילה כי היא דאמרי' כל המטות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן חוץ מן הטבילה ואוקמוה רשאיחא בטבילת גר דאכתי גברא לא חי אבל שאר חייבי טבילות מעיקרא מברכי ואולי הילכך טובל אדם כמנהג חכמים ואינו מברך דאין מברכין על המנהג מדאמרינן לעינן ערבה חביט חביט ולא בריך קסבר מנהג נביאים

סי' רי ושאלתם עיר שכולה ישראל וגוי אחד דר ביניהם ועירצו כולם וגפפו את העיר כולה חך מאותו גוי רשות אותו גוי אוסר על כל העיר כולה ואפי' בשבילי העיר דאמור רבן אין עירוב מועיל במקום גוי ואין ביטול רשות מועיל במקום גוי עד שישייר רשותו. שוב שנו חכמי מפני שאמרו ישראל נוטל רשות ומבטל רשות ובגוי עד שישייר דבר זה שאמרו על כל העיר אוסר גוי אחד מחצרו של גוי לאחרו של ישראל לא כל ששסור עד שישייר לו רשותו מבטל יום אבל ודאי מלא גוי מיס מבורו ישראל יושב בחצרו של גוי מותר לשחות לכתחילה ואין חושש לדבר:

סי' ריא ושאלתם עיירות שיש בהן ישראל ותלמידים ובעלי חורה ובוגרי כרמים ודורכי גנות בחולו של מועד. כך אמרו חכמים אמר אביי נקיטין הלכות מועד כהלכות שבת יש מהן פטור אבל אסור ויש מהן פטור לגמרי כי כל מלאכה שאם אין עושה נפסדת מותר לעשותה ושאין נפסדת אסור לעשותה ואם כיון מלאכתו לעשותה לכתחילה במועד אפי' מלאכה נפסדת אסור דקאמרי רבי ינאי הוה ליה ההוא פרדסא מטא למיקטפיה בחולא דמועדא קטפיה עבד על חד חרין לשנה שהיוו כולי עלמא לפרדסיכון לחולא דמועדא כיון דחור ר' ינאי דגרס להון לאחריוי לשבויי לכתחילה אפקריה רבי ינאי לפרדסיה ההיא שחה וחקן מכנים אדם פירותיו מפני הגנבים ושולה פשתו מן המשרה בשביל שלא יאבדו ובלבד שלא יכיון את מלאכתו למועד וכלן אם כיוון מלאכתו במועד יאבדו לפי הללו בוגרי דורכי' אם ודאי מגיע' כרמים בחולו של מועד שאם אינם בוגרי' ודורכין נפסדי' מותר ובהיתר הן בוגרי' ודורכי' דקאמרי' פרקמטיא האבד מותר ואם מכונים מחויבי' ב'ד להפסיד אותן מהן דקחני יאבדו דמאבדין להו מיניה בעל כרחיה דקאמ' בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא כיוון מלאכתו במועד ומת מהו לקנוס בנן אחריו ופשט ליה השדה שנתקוה חורע על מוצאי שביעי' נטיבה או נדירה לא חורע למוצאי שביעית ואמר ר' יוסי בר חיינא נקיט' נטיבהו ומת בנן זורעה אלמא לדידיה קנסוה רבן לבריה לא קנסוי רבן לדידיה מיהא קנסי' ליה בי דינא וכן הלכה. שר שלום

רב כפרובאי ז"ל

סי' ריג ושאלתם להביא כלים מבית האומן לערך המועד וליתן בגד לצבוע או לחייט בחולו של מועד לערך המועד ולשלום אשוי ביתו אסור דקאמרי

באהבה זה כבר ילא מן הכלל וחלל קדושתו של אהרן ואם קורא בחורה תחילה יש חילול לחורה בכך ועוד אמרי' כהנים ששימשו בבית חונאי אל ישמשו במקדש בירושלם וא"ל מי שנשחמד ושמש לפני ע"ז שאסור להשחמש בקדושה שאמר אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח ה' בירושלם אבל לאכול חלה בזמ"ה אוכל מדי דהוה אכהנים בעלי מומין שפסולי' לעבודה ואוכלי' מתנות כהונה:

סי' רד ושאלתם חצרות הסמוכות ור"ר עוברת ביניהן מהו שיעשו או לחי או קורה מכאן ולחי וקורה מכאן ויטלטלו בחוכן ואח"ל כיון דר"ר היא אין עושי' מבוי מפולש אם רצו בני מבוי לסוחמו סוחמי' אותו מאי. הכי אחמי' לנא מלחא דר"ר לא מיערבא דחייא יחר על ק אמ"ר יהודה מי שיש לו שני בתים בשני יידי ר"ר עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ונחא ונחא באמצע אמרו לו אין מערבי' רה"ר בכך והלכתא כרבן אבל מבווא' המפולשים לרשות הרבים עושה דלת מכאן ולחי וקורה מכאן. ומבוי לעגן עירוב אם מגביהו יוחר מעשרים אמה הפליג ואינו ראוי לערב בו עד שממעיט בו או עושהו לו לזרח פחה:

סי' רה ושאלתם והא דאמרי' אשוי חצר ששכה אחד מהם ולא עירב ביתו אסור להכניס ולהוציא לו ולהן ושלהן מותר להן ולהן ואעפ"י שביטל רשותו להם וקד מנהג בשחי ישיבות מערבי' פעם א' בפסח ומשמרי' אותו כמה שנים ויש שמבקש ומערב מפסח לפסח כל היכי דמערב שפיר דמי. פה של עירובי' חבשילין כי נפיק י"ט שרי ליה למבצע עליה בי שמי' וליכליה בשבחה כדר' חמי ור' אסי. שר שלום ז"ל:

סי' רב והלכתא מדינות ועיירות שאין בהן ששים רבוא ואפי' יש בהן ששים רבוא ויש עליהם חומה ודלחוחיהן נעלות בלילה אין נעשות רה"ר ואין חייבים עליהן כרת וסקילה מ"ט דבעי' כדגלי מדבר שלא היה עליהם גדר אבל יש עליהן גדר אפי' היחה כירחלם שהיו בה אלק' אלפים אין נעשית כרה"ר דאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן אלמלא ירושלם דלחוחיה נעלות בלילה חייבי' עליה משום רשות הרבים אלא הרי היא ככרמליה ואם מגופפת אותה עיר ואין בה פרטת רחבות יחר מעשר אמות ומיניה' עירובן בבית א' הרי היא כרה"ג גמורה ומותר לטלטל בה לערך השבת וכל פרהא שהיא כעשר אמות מותרת ומפני שהיא כפחה יחר מכאן אסורה ואם יש בה יחר מעשר אמות ואפי' עירבו אסור לטלטל וכן הלכה:

סי' רי"ז ושאלתם הא דחק ואלו כותבי' במועד אגרוח' של רשות מאן ייהי כ' פירש רב מר לחק אדוננו זק"ל אגרוח' של רשות נחב שכותב ריש גלוח' לשופט ונתן לו רשות לילך וללמד את ישראל איסור' והיתר ולהורות להם דברי חורה ושמנו בלשון ארמי פתקה דדימותא:

סי' רי"ח ושאלתם הא דחק אין נושאי' נשים במועד בפסח דלא כחייב ביה שמחה כלל מותר לישא אשה במועד של פסח או דלמא לא שנה פסח ולא שנה חג. כ' אנו לומדי' מרבואי' שאין נושאין נשים בכל המועדים כלם ובבל י"ט ובכל חולו של מועד ולא חלקו חכמי' בין פסח לחג כסות וקד' הוא המנהג בשמי ישיבות ולא שמענו שיש בישראל שנושאי' אשה בפסח ולא בחג"מ של פסח ומי שעשה כן בית דין מלקין אותו כ"ש בשאר מועדי'.

סי' רי"ט ושאלתם היכא דאין מספיד' בראש חודש מהו לומר דדוק הדין לא שאלתם אם לפני המטה ואם לאחר המטה או לאחר שנקבר וחק נשים במועד מענות אבל לא מטפחות ר' ישמעאל אומר' הסמו' למטה מטפחות בראשי חודשים בחנוכה ובפורים מענות ומטפחות ובה ובה לא מקוננות ודוקא לפני המטה דקחני נקבר המטה לא מענות ולא מקוננות ולא מטפחות ואם לא מענות ולא מטפחות כ"ש שאין מקוננות חייה הוא עיני כולן ענות כאלה מקוננת אחת מדברת ואחרות ענות אחריה. הילכך דדוק הדין אם עונים כלם כ' מותר ואם א' מדבר ואחר' עונים אסור וכן הלכתא:

סי' ר"ך ושאלתם במנהג בשבת מותר להעסק בחלמוד. כ' הוא המנהג בבית רבינו שבבבל שאחר חפלת מנהג בשבת שזינן אבות וקנין חורה ועד רגילי' כל ישראל שחפלת מנהג מקדימי' אות' וחפלת ערבית מאחרי' אותה ואמרי' בין חפלה לחפלה נש' וגדום מ"מ ואין מחעסקי' בחורה וטפי עדיף מה שאין עוסקים מפני כבודו של משה רבינו שנפטר באותו זמן בשבת ועוד לקיים נשיא שמת נועלי' בחי מדרשות ובטלי' וכו"ש שיש לנו לומר חמיד לעיני כבודו של משה. ואשכחן בירושלמי ר' יאשיה אמר כחייב זכרו חורת משה עבדי מאי שנה הכא דכחייב חורת משה אלא מה זכירת חורה לעולם וארי' שחאה חדשה בלב כל יום אף משה שקבלה ונחנה צרי' להיות בו זכירה לעולם דלא לימא איניש אבלות ישנה היא וא"ל אלא צרי' זכירה בו לעולם זכירה חדשה ועו' אשכחן חמא ר' זירא והכתי' ויחמו ימי בני אבל ימי בני חמו אבל זכירתו לא חס ההוא שעה שנשתל' מן

אמר רב פפא בדיק לן רבא כ' והא דחק ואלו כותבין במועד קדשי' נשים זהו שטר אירוסין' אבל שטר נחובה שטר חוב הוא ואין כותבי' אותו במועד חבו שמינו אין כותבי' שטרי אירוסין' ונישואין' אלא מדעת שניהם:

סי' רי"ד ושאלתם מהו ליתן סוס או פרד או חמור בימי החג למי שירעה אותם כל ימי החג והוא חובב עליו והוא עושה בו כל צרכיו. כיון שלא בשכירו' נחקק ואינו משאיל אותן לעשות בהן מלאכה אלא לרעותן ולשמח את עושה בהן מלאכה ואם רואה אותן ויודע בהן ימחה בהם:

סי' רמ"ו ושאלתם החייט' והרצעני' שהם עניים ומחפרנסי' בעמל ידיהם יש להם שיעשו מלאכתם בחולו של מועד או לא וכן אותם שמלאכתם חמיד בפרהסיא: כ' ראוי שאלו צריכי' להתפרנס באותו ימי חולו של מועד מאותה מלאכה שעושי' מותר להם לעשו' בנגעא ואם לא לא יחמו להם מלאכה אלא כשרואים אותם בפרהסיא ואינו יוכלי' להסגר אפי' בפרהסיא נמי מותר מפני כשעורח' לצורך המועד הם עושים ואפי' במחזור לקרקע שהוא חמור אם אין לו מה יאכל מותר דקחני אם אין לו מה יאכל קולר ומעמר ודש חורה ובורר ועוזן ובלבד שלא ידוש בפרות וחוב קאמר' אורי ליה רב לרב חננאל וכן אורי ליה רבה לרב חננאל הלכתא מותר וכותב דרבו כדי פרנסתו מכאן למדנו שהחייט' והרצעני' והנכבסים כיון שצריכין מותר לעשות מלאכתם בחולו של מועד מפני שהם צריכים והלכה כסתם משנה דחק מוכרי פירות כסות וכלים מוכרי' בנגעא לצורך המועד הניידי' והרששות והגרסות עושים בנגעא לצורך המועד:

סי' רמ"ז ושאלתם בכל איסורי דתש"מ גברא קנסי' או ממונא קנסי' אי נמי גברא קניסי' במלקות קנסי' ליה או בשמחא קנסי' ליה. כ' ראוי כיון שמינו וכלם שכיונו מלאכתם במועד יאבדו ומשנה זו הלכה היא כוונתה עבדיל הילכך כל מלאכה שנחמקו לעשותה במועד דבהא הוה ליה ממונא קנסי' וכל מקום שאי אפשר לקנוס בגו' חייט או אורג או סופר שהם עושים מלאכה לאחרים ישראל שאי אפשר לקנוס למחן של אחינו ישראל קניסי' אותם בעצמם משמחי' ליה ומלקי' ליה עד דמקביל עליה דינא ושריק לכו שמחייבו והלכתא כיוון מלאכתו במועד ומח אין קניסי' בגו' אחיו דאמר' הטיבה ומח בגו' זורעה אלמא לדיליה קניסו רבן לבריה לא קניסו רבן והלכתא כדשלה ליה רב יוחנן בר יעקב משמיה דר"ז כלי פשחן מותר לכבסן בחולו של מועד:

כב

שְׁרֵי הַשָּׁבוּעַ

ואיש בטבעת שיש עליה חוחם חכשע הוא לו ומוחר
ללאת בה בשבת אלא משום גורא דרבא אסור ואם
יגאו אין עליהם מלקות דאורייתא אלא מכת מרדו'
מדרבנן ולחזר מותר ללאת בהן בשבת בין איש כשיש
עליה חוחם בין אשה כשאין עליה חוחם משום דלאו
מדאורייתא הוא דאסירי אלא משום גורא בעלמא היא
וכי גור רבא ברא"ה ובכרמלית הוא דקא גור:

סי' רבד' ושאלתם מקדשין ומזבחות הן וכלה
בשעת הכנסת כלל בשבת או לא לא ביררא' שאלה
זו יפה יפה אם לקדש בשבת ולבדק על העריות הוצרך
לכס אסור לקדש בשבת ואם קדשו מבעוד יום מערב' שבת
והוצרך לכס להכניס כלל לחופה בשבת ולבעול כבר אמרו
חכמים מותר לבעול לכתחילה בשבת ואם לבדק שבע
ברכות בשבת הוצרך לכס מותר לבדק שבע ברכות בשבת
והסתם פטור לילה הראשון וב' אם לא עשה מעשה:

רב כחשון ז"ל ואסור להריוג בכה בשבת

סי' רבה' ושאלתם המזל פרעש בחור חיקו
בשבת ואין רואה אותו מה להורגו' אם כשחכים ירי
ראה אותו שהוא פרעש אסור להורגו ואם לא ראהו
והכירו ולא נחכוו אעפ"י שהכיר לאחר שהרגו אין עליו
כלום הואיל ולא נחכוו וקיימא לן דבר שאין מחכוון
מותר:

סי' רבו' ושאלתם מי שמלטער ואינו יכול
להשלים שלש סעודות כשהוא אוכל' קד הוא כל מי שאינו
יכול לאכול כביצה ומלטער ממנה פטור שלא חקמו
חכמים שלש סעודות בשבת אלא לעונג שבת ולכבדו
וכיון שמלטער אין לו עונג ופטור:

רב האי ז"ל

סי' רבז' ושאלתם לענין בית הכסא המזל
שם קורות גגו על רשות הרבים או על כרמלי' ועשה
בית הכסא מאותן קורות לארך בלא מחיצות אם אין
הלוניות ולא מוחילה אלא שופך הוא מה ששופך או
שמליך מה שהוא משליך מרשות היחיד לכרמלית וכ"ש
לרשות הרבים אסור:

רב שירא ז"ל

סי' רבח' ושאלתם מקום שיש להם חציות
מלאות יין וקנקנים ויש בהן נקב קטן שמוציאין לרב
מאיתו נקב וסוחמין אותו במעט פשתן ודוחק הפשתן
באותו הנקב בשפוד של ברזל או של עץ יש לאדם רשות

העולם' קס' ר' פרחיה על רגליו ואמר ידי עדיפי ויחמו
ימי בני אבל משה ימי בני אבל חמו והני ימי החול דקא
שריא בהו בני ואבל אבל שבת לא חס דלית בשבת
בני ואבל ולזכירתו בתי מדרשות בטלן:

רב מתתיה גאון ז"ל

סי' רבא' ושאלתם מהו לחלוב בשבת פרוח
וכיוצא בהן מפני שמסחכנות וביניהן מסחכנין ואין יונקים
ושבאו רבן ואמרו לכס הוא' לחלוב כשמשה בכלי
לאיפה חוחם רבן שבאו ואמרו לכס שמותר לחלוב
בשבת שלא כהלכה ושלא כשורה ושלא כהוגן אמרו ולא
יפה עשו שהורו לכס דבר שלא עמדו על איסורו ועל
היחור מפני שהחלוב בשבת בשוגג חייב חטאת חמור חיי'
סקילה ואפי' החלוב ב"ט לוקה ארבעים דאמרין חולב
חייב משום מפרק מחבץ חייב משום בורר מגבן חייב
משו' בונה וכיון דחולב חייב משום מפרק נעשית חליבה
חולדה דמפרק ומפרק זה הוא הדש טעמא לפי שהדש
מפרק חטה ממלבושה והחולב מפרק חלב מן הדד ודש
אחד מאבות מלאכות ארבעים חסר אחת וחולדותיהן
וכיוצא בהן לא שגא אב חטאת ולא שגא חולדה חטא'
לא שגא אב סקילה ולא שגא חולדה סקילה והחולב
בשבת כדש חבואה בשבת ואסור' אבל משום סכנת בהמה
אומר לגוי חלוב חלב לעמך מבעוד יום ומותר לו בכך
וקן הורה הרב ר' נחמ ז"ל אך שלא אמר שאומר לגוי
כלום' בחשבות שלו:

רב שירא ז"ל

סי' רבב' אנשי מורה בולעין על שתי ככרות
בשבת משום לחם משנה אנשי א"י אין בולעין אלא על
אחת שלא להכניס כבוד ע"ש בשבת והלכ' רווחת היא
בכל מקום שאין בולעין בשבת ובימים טובים אלא על
שתי ככרות ובליל פסח על אחת וחצי וכן כמו שתי ככרות
משום לחם עוני שהיא החצית וביום אסור דק"ל הוא
לחם עוני בזמן אכילת הפסח ופסח אינו נאכל אלא בלילה
וכחצי חאכל עליו מצות לחם עוני על הפסח לחם עוני
והוא בלילה שאני ביום ללא לריך פסח ולא לריך לחם עוני:
אנשי מורה טוענין כספים בכל מקום בשבת ובני
ארץ ישראל אפי' ליגע בו אסור למה שכל המלכות
משתמשת בו והלכת שומטין מעל גבי האמנם
בשבת:

סי' רבג' ושאלתם נשים מותרין ללאת בשבת
בחמי האזן אבל אינה יולאה בטבע' שיש עליה חוחם

אין מבדק ראשון ולא כל אות' הדברי' הנריכין למי שמקבל קדושת אהרן והואיל והוא דחה ואחסן התרו בו ולא ראה דיי לו להיות כשאר כל העם החחר' בתשובה דק"ל קדושת אהרן חמורה משאר קדושות:

סי' רלב ותשאלתם מותר לכרך שעוה על גבי פחילה של פשתן להדליק בה בשבת כ' ראינו שאסור לעשות כן דקאמרינן ולא בזפת ולא בשעוה וחלמי עליה ע"כ פסול פחילות מכאן ואילך פסול שמי' ואמרינן פשיטא שעוה אינטיריכא ליה מהו דתימא לפחילה ממי לא קמ"ל דלפחילה שריא שעוה להדליק בה אבל מקף שמן לא:

סי' רלג ותשאלתם לען נר חמדה נר חמדה מזהב משחשקע חמה ועד שכללה רגל מן השוק מי שטעה או נאנס ולא הדליק בעונה ועדיין לא פסקה רגל מן השוק מדליק אותה וכן אם האריך לה לאחר שכללה רגל מן השוק מכניסה ומשחמשה לאורה ומוח' ולמאן דאמר עד דפסקה רגלא דתרמודאי להחמיר על המדלי' ומהו תרמודאי בני אדם עניים העושים מלאכה בשדה או בפעולה או שומרי פירות ומחאחרין לאחר כל בני אדם עד שחשכה ויש עמים במקומות להסקה ולהחמם בהם ושמם תרמודי כמו תהגין ואטדין וכיון שאין להם דמים ליקח עז' מן השוק מלקטין אחר מלאכתן מאותן תרמודי ומחאחרין אחר כל בני אדם:

סי' רלד ותשאלתם הרבה בני אדם הדריס בחצר אחד חייב כל אחד ואחד בנר מנוכה או משחפין כולם בנר אחד: שורה הדין אם משחפין כולם בשמן יוצאין כולם בנר אחד אבל מי שרגה לחבב ולהדר את המזות כל אחד ואחד מדליק נר לעצמו דח"ר מנחם מנוכה נר איש וביטחו והמהדרין נר לכל אחד ואחד:

דרכו הא"י ז"ל

סי' רלה ותשאלתם אבוקה של שעוה: לא חייב לנא מעולם מאן דאדליק בשעוה צבי שמי' וכל רבוחת דחויננן הוו אסרינן:

נר בערובא ז"ל

סי' רלו הלכתא נר שלא הדליקו בה באותה שבת מותר לטעולה בין נר בין מנורה שלה שהוא פחות ואין צריך להניח עליו כנר ובלא כנר מוח' לטעולה לכחלה דאמר שמואל שרגא דמשחא שרי לטעולה בשבתא דנפחא אסור דה"ל מוקפה מחמת מילואם ורבה ורב יוסף דאמר תרוייהו אפי' דנפטא נמי שרי לטעולה והלכתא

להוציא יין מאותו נקב ויסתמו באותו פשתן בשבת או לא כ' ראינו שאסור לרחוק את הפשתן בחוך הנקב ביד וכו' בשפור דאמרינן אמר רב שימי בר אשי אמר רב האי מסובריא דמיאתא אסור להדוקיה ביומא טובא ואין לו תקנה וכן אמר רב האי גאון ז"ל:

רב מתתיה ז"ל

סי' רלב ותשאלתם בשבת מהו שיאמר אדם לעבדו לקוט לנו חאנים וענבי' להביא בער' שרי או לא כ' ראינו שאסור לאדם לומר לעבדו כ' שעבדו חייב לשמור שבת כמותו וכן לא יעשה שום מלאכה והא' כחייב למען ינוח עבדך ואמחק כמוך וכחייב לא תעשה כל מלאכה אחר ובך ובחך ועבדך ואמחק ועבדו חייב לשמור שבת כמותו וכן ב"ט:

סי' רל ותשאלתם אלו במקומות עושין חולעת המשי ונהגו קדמונינו שמאכילין את החולע ב"ט ואין מאכילין אותן בשבת ולא ידענא טעמם בדבר זה אם יש הפרש בין החולעת לשאר בהמות ילמדנו רבנו: אין אלו רואין הפרש ביניהם ומותר להאכיל את החולעת בשבת שמונחין עליה ואין יכולה לשוט וכי חן אין נוחיין מים לפני דבורים הא' אמרו אמר רב אשי מחמי' נמי דייקא דקחני אין נוחיין מים לפני דבורים ולפני יונים שבשוכך אבל נוחיין לפני אוחין ותרנגולין ובפני יונים חרדסיסות מאי טעמא לאו משום דהני מונחיהן עליה והני אין מונחיהן עליה לא הני איפשר בהשטת והני בהשטת:

נר הא"י ז"ל

סי' רלא ותשאלתם אשי' הרבה כהני' ראינו שחזרו בתשובה מאחר שלקחו נשי' גרושו' וחללות ואלמנו' והתרו בהן ולא חזרו אין לכם לשאול דבר זה כי כמה הם המחוייבי' מיחה בידי אדם מאחר שהתרו בהם ועברו עבירה ושלמו חלות' ומיד התנחמו וכך דרכ' של עוברי עבירות שמיד מתנחמי' לא יאמרו ב"ד כיון שהתנחם אין לדון עליו את הדין אבל יש לכם לרעה כי המקו' יחבדך נתן מקדושתו לאהרן הכהן שהיה צביר ה' ושאר הכהני' מאותה הקדושה נוטלין ומקבלין זה מזה ואין נוטל שום כהן קדושה מלמעלה כמו שנטל אהרן הכהן אבל מקדושת אהרן נוטל זה מזה וקבלו זה מזה ולפי' מברכין הכהני' לאחר כן אשר קדשנו בקדושתו של אהרן והואיל והכהן מתקדש בקדושה שאינה מעלמו והוא חלל קדושת אהרן ואינה מעלמו שנקדש מלמעלה לפי מעשיו הישרי' לפי

של עששית אלא מוחן מים עד שמגיע לפחילה ואח"כ מוחן את השמן לפי' כשהוא דולק דולק שמן כלו ומים אין גורמין לו כבוי שאינו כבה עד שיכלה השמן ואין נעשה כבוי אלא כאלוה ששינו מוחין כלי' חסות הנר לקב' יטענת בשבת ואין לריך לומר מערב שבת ולא יחן לחוקן מים מערב שבת ואין לריך לומר בשבת דהחם ודאי כי שאדי להו מייא אדעמא לכבות קא שאדי להו כי האי גווי' וכל כיוצא בו הוא דהוי גרס כבוי:

לרננו האני ז"ל

סי' רמ' ושאלתם לענין אמר גפן מותר להדליק בו בשבת או אסור ויולא מן הפרי הוא או יולא מן העץ? הכין חזקן שמותר להדליק בו שאין מן מיני העץ הוא שאין לך פיסול פחילות אלא מה שמו חכמים לא בלש ולא בחוס' כו' והרי ידוע שהרבה מדליקין בלמר גפן ואין לך מי שמדליק בפחילות המדבר ובירוק' שעל פני המים אפי' אחד מאלף איפשר אלו היה אמר גפן אסור הו' שבקין ליה ואמרין פחילות המדבר ובירוקה שעל פני המים ויחר על זאת שלא מצינו אדם בשחי' ישיבות מעולם שנמנע ממנו ואין בו איסור כל עיקר והרי קנבוס שהוא קשה מלמר גפן אינו אלא פרי האדמה ומותר להדליק בו:

סי' רמא' ושאלתם אשה תכחול עיניה בשבת או תכחול איסורא כחש טובא חסד' עליכון בהא מילתא חכמים שנמוחבם מסתפק לכס בדבר הברור הזה אשה אינה מחוייבת בשבת כאיש בשלמא לענין חכשיט יש חילוק בין חכשיט איש לחכשיט אשה אלא מלאכה יש לחלק בין אשה לאיש לא כך כתיב אחת ובך ובחך ועוד לאו גמרא דרבנן היא בהדיא דאמרין וכן הגדלה וכן הנוחלת וכן הפוקסת ואמרין' גודלת ונוחלת ופוקסת' משום מאי מחייב כוחלת משום כוחבת גודלת ופוקסת משום בונה:

רב משה גאון ז"ל

סי' רמב' מטר היוור בשבת ובי"ט מותר לשחוט מהם ולרחוץ בהם אעפ"י שלא היו עבים מערב וכן הלכה:

סי' רמג' ימי ניסן וימי חשרי אין מופלין על פניהם וכך הוא המנהג בשחי' ישיבות וכן בבית חתן אין מופלין על פניהם:

כרבה ורב יוסף אבל נר ומנורה שהדליקו בה באותה שבת אסור לטלטלה ואפי' כבתה ואפי' נפלה מן המנורה אסור לטלטלה לאותה מנורה ואסור להניח עליה ככר ולטלטלה בין לעורך גופה ובין לעורך מקומה שלא אמרו ככר או חיטוק אלא למח בלבד דקי"ל בכולה שבת הלכה כר' שמעון לבר ממוקא מחמת איסור ומאי ניהו נר שהדליקו בו באותה שבת דאין הלכה כר' שמעון דמקיל:

רב משה גאון ז"ל

סי' רלז' והא דתקן מטלטלין נר חדש אבל לא יסן אף ע"ג דסתמא רב יהודה היא דאסר במוקא מחמת מיאוס דהלין נרות לא שהדליקו בהן בשבת כלל אלא נר חדש שלא הדליקו בה כל עיקר נר יסן שהדליקו בה בחול וא"כ למה אסור ר' יהודה לטלטלה בשבת מפני שמלוכלכת בנפט ונמאסת וקא מפרשינן בברייתא מטלטלין נר חדש אבל לא יסן דברי ר' יהודה רבי מאיר אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מנר שהדליקו בו באותה שבת והלכה כמותו דה"ל מוקא מחמת איסור ר' שמעון אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת כבה מותר לטלטלו ואין הלכה כמותו:

לו ז"ל

סי' רלח' ולענין מנורה בי"ט כדתקן שלשה דברים רבן גמליאל מחמיר כב"ש ואמרין מאי טעמייהו דב"ש אמר ר' יוחנן בר בוןא הכל במנורה של חליות עסקין משום דמחזו כבוה וז"ל מאי טעמייהו לפי שאין בינו בכלים ואין סחירה בכלים ואמרין אמר ר' זירא פמוט שהדליקו בו באותה שבת לדברי הכל אסור לטלטלו לא הדליקו עליו בשבת דברי הכל מוח' לטלטלה והא דר' זירא לאו דחליות אבל דחליות בין מנורה גדולה בין מנורה קטנה אע"ג דלא הדליקו בה באותה שבת אסור לטלטלה וקיי מנורה שהחזירו בשבת חייב טעמא מפני שהוא בונה וכן הלכה:

רב כהנא ז"ל

סי' רלט' ושאלתם מנהג שלו נרות של בית הכנסת מוחין מים בעששית ושמן קף על פני המים דולק שמן והולך עד שמגיע למים וכובה בנר של שבת מהו לעשו' כן יש בו משו' גרס כבוי או לא? כך ראינו שאין בו משום גרס כבוי ומותר לעשות כן וכל העם עושין כך זה שנותן מים חסיה מפני שמקום פחילה זכוכית הוא ואינו שואב ואין לו הנאה להטיל את השמן בקרקעית